el Pou de la gallina
www.elpou.cat
Revista manresana d'informació i opinió
Abril 2009 - Núm. 242 - 4 €

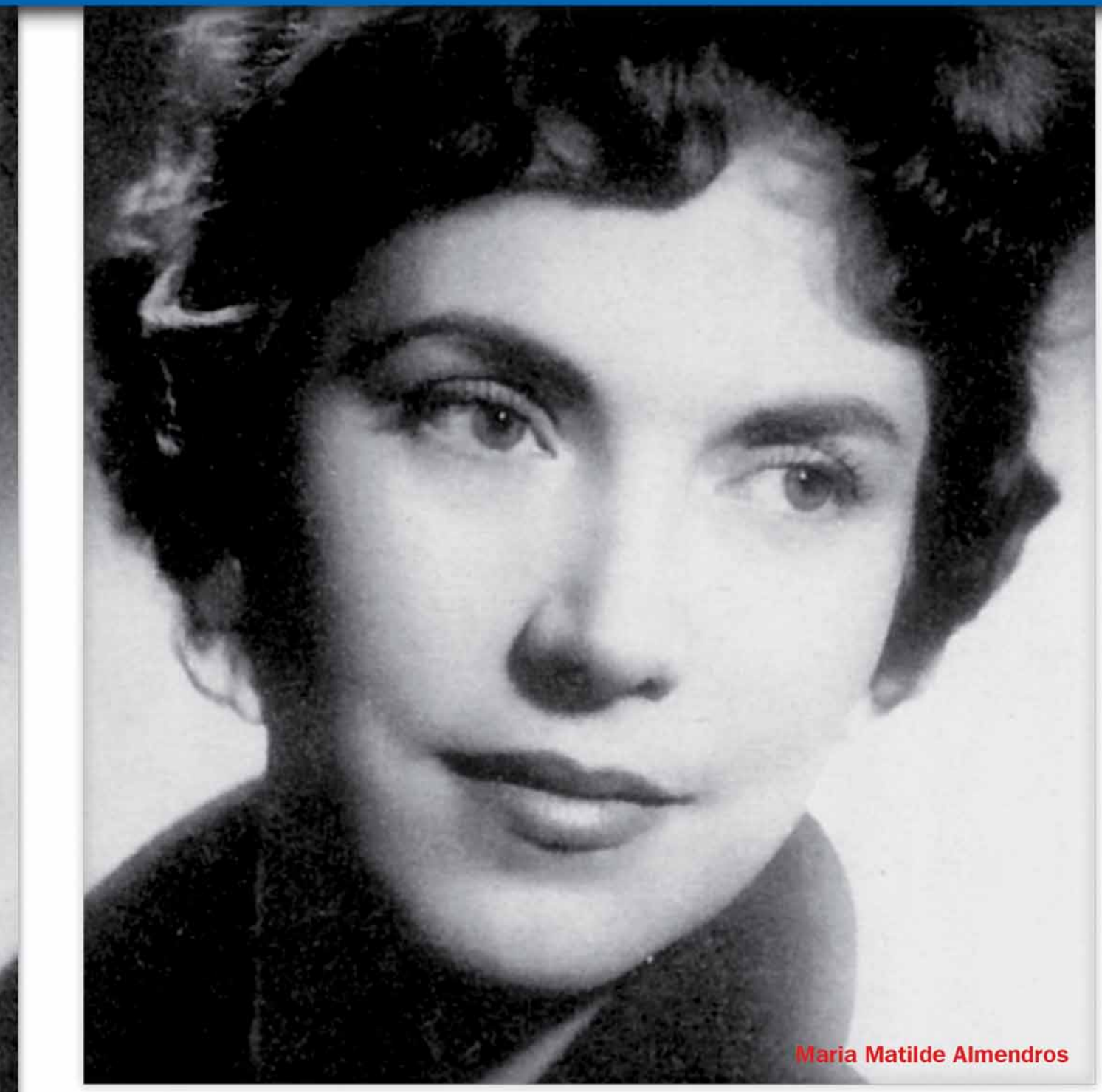

Maria Matilde Almendros

Manresanes que han fet història

L'entrevista a Francesc Xavier de las Heras, investigador científic

Cuidem els teus diners com si fossin nostres. I fins i tot ens han premiat per fer-ho.

Els fons d'inversió de Caixa Manresa han estat reconeguts* àmpliament durant els últims anys. Això no és casualitat, és fruit de l'esforç d'un equip expert en la gestió de l'estalvi. La nostra prioritat és conèixer les teves necessitats i així cuidar més bé els teus diners. Som una entitat financera en contínua renovació i amb la nostra excel·lència a crear valor ens espera un futur prometedor. **Perquè ser gran no és una qüestió de mida.**

** Premis Expansión 2008*

Manresa Dinàmic F.I.: *1r premi Fons Mixt d'Inversió Flexible.* ***Caixa Manresa Inversió:*** *premi finalista millor gestora petita Renda Fixa.* ***Caixa Manresa Inversió:*** *premi finalista millor gestora mitjana.*

La gestora Caixa Manresa Inversió, amb més de 20 anys d'experiència,ha estat reconeguda amb més d'una desena de premis des del 2001.

www.caixaManresa.com • Més informació: 902 36 25 29

caixaManresa

el Pou de la gallina
Revista manresana d'informació i opinió

Redacció, administració, publicitat i subscripcions:
Associació cultural
El Pou de la gallina
President: Jaume Puig
Vicepresident: Jordi Sardans
Secretària: Lourdes Muñoz
Tresorer: Francesc García
Vocals: Joan Badia, Joan Cals, Carles Claret, Ramon Fontdevila, Josep R. Mora, Joaquim Noguero, Joan Segon i Teresa Torra

Carrer Sobrerroca 26, 1r 1a
Apartat de Correus 1 - Manresa
Telèfon i fax: 93 872 50 18
www.elpou.cat – elpou@elpou.cat

Membre de l'Associació Catalana de la Premsa Comarcal
Premi Tasis Torrent 1991

Coordinador
Jordi Sardans

Cap de redacció
Carles Claret

Redacció
Sílvia Berengueras, Meritxell Casas, Jordi Estrada, Laura Fíguls, Josep M. Oliva, Joan Orriols, Joan Piqué.

Disseny
Domènec Òrrit
Maquetació
Joan Piqué
Portada
Francesc Rubí (a la fotografia, actriu i locutora manresana Maria Matilde Almendros)
Fotografia
Jordi Alavedra, Francesc Rubí
Webmaster
Joan Orriols

Col·laboradors: Jordi Badia, Isaac Bosch, Lluís Calderer, Llorenç Capdevila, Anna Crespo, Laura Estrada, Manel Fontdevila, Xavier Giol, Dani Hernández, Daniel Martínez, Olga Molina, Anna Navarro, Enric Oller, Conxita Parcerisas, Marcel Pérez, Maria Picassó, Ignasi Torras, Joan Vilamala.

Administració:
Sílvia Berengueras
Expansió publicitària:
Publicitat Clarena
C/ Urgell, 38. Tel. 93 872 43 86
Impressió: INOM, SA. Era de l'Huguet, 7. Tel. 93 878 41 20
Distribució: Llibreria Sobrerroca, SA. Tel. 93 873 44 58
Dipòsit Legal: B-13.528-1987

Les col·laboracions que apareixen signades a la revista no representen, necessàriament, l'opinió d'El Pou de la gallina

Pilars del passat

Per poder qüestionar conceptes tan contemporanis com la paritat o la discriminació positiva, hem de tenir prou perspectiva històrica per entendre el sentit de la seva vigència. Les discriminacions de gènere són tan antigues com els fonaments de la societat occidental i s'han anat perpetuant amb la inestimable complicitat dels sistemes polítics i la permeabilitat de les creences religioses, sovint més preocupades de mantenir l'*status quo* i l'ordre basat en el càstig diví que d'evolucionar d'acord amb les necessitats socials i les sinergies de la humanitat. En aquest sentit, les comparacions a nivell antropologicocultural no són odioses, sinó directament devastadores. I és que el paper de la dona en les diferents cultures esdevé un objecte d'estudi tan extens com polièdric, que acostuma a demostrar que el patriarcat i la discriminació i les limitacions abocades vers el sexe femení a Occident són una opció entre moltes altres que s'ha imposat històricament al mateix ritme que imperava el sistema capitalista i la tradició judeocristiana en un teòric marc polític democràtic. Però també ha quedat clar que aquest model sociofamiliar no ha estat gens just per les dones. Ni a nivell econòmic, ni social.

Per ser conscient d'aquesta realitat no cal ser una dona. Ni tan sols cal militar en cap moviment social ni feminista. Simplement cal remetre's a l'ordenament jurídic de fa relativament pocs anys per constatar que néixer dona anys enrere esdevenia un desavantatge en sí mateix. I, al marge de la llei, que no deixa de ser un reflex social, existeix un pòsit sociocultural que legitima indirectament les diferències de gènere i les converteix en quistos estructurals difícils d'eliminar. Rèmores que, encara que ens pesi, continuen formant part del nostre ADN i de les quals ens costa moltíssim desempallegar-nos. L'objectiu final seria aconseguir veure els homes i les dones de manera igualitària sense que les seves diferents especificitats els facin millors i pitjors davant la llei, la feina, l'educació, la cultura, la capacitat cognitiva i, en conjunt, la resta de qualitats inherents a qualsevol ésser humà. Si aquest punt de partida, aquest supòsit inicial és difícil de fixar en els nostres dies, encara ho era molt més fa unes quantes dècades, quan les manresanes protagonistes del nostre tema central van viure els passatges i episodis més crucials de la seva vida. Moments que van obtenir tanta rellevància que han esdevingut rememorables i transcendents per explicar la història de la nostra ciutat i el nostre país.

Amb l'arribada de població immigrada procedent de societats amb estructures familiars diferents a la nostra és quan es fa més necessària la projecció pública d'aquest conjunt de dones amb una trajectòria vital rupturista, avançada al seu temps i àmpliament destacada en l'època que els va tocar viure. Dones capaces de generar un punt i a part que resti en la memòria col·lectiva i serveixi d'exemple als nouvinguts per demostrar l'absurditat del tracte diferenciat i degeneratiu del sexe femení. Cal fer-los veure que la tradició no és incompatible amb certs aspectes de la modernitat ni amb principis i drets tan essencials i universals per a homes i dones com els mateixos drets humans, el dret a la vida, a rebre educació i a ser una mica més lliures per escollir el futur que més els convé. Les discriminacions per raó de gènere són regressions que, com a humans, no ens podem permetre si som conseqüents, hem après de les atrocitats del passat i estem, mínimament, esperançats en el futur. Un futur que es sustenta sobre els grans pilars del passat. ■

el Pou de la gallina
Revista manresana d'informació i opinió
Número 242 - Abril 2009

el Sumari

De mes a mes 6

Biografies anònimes
Conxita Parcerisas 9

Observatori de natura
Jordi Badia 10

TEMA DEL MES:
A Manresa hi ha moltes dones que han fet història
Lluïsa Font
Conxita Parcerisas 12

A propòsit
Josep M. Oliva 20

Cròniques de Lluny
Sílvia Serena, Irlanda
Montserrat Vilar, Viena 21

Moure el món
Pere Alastrué
Meritxell Casas 22

Pou *Jove*

Masies del Terme
L'Angle
Jaume Puig/Francesc Rubí 23

Entrevista a
Francesc Xavier de las Heras
Jordi Sardans 24

Imatges de la dictadura
Ignasi Torras 29

Tastets de motor
Renault Mégane dCi
Enric Oller i Carbó 31

Fila Cultural
Entre vestits de seda i cavallers
David Clusellas / Joan Romero 32

Arts
Llorenç Capdevila
Núria Perarnau 34

Quadern obert
Josep M. Massegú 35

L'ull de la càmera
Lluís Calderer 36

el Cul del Pou 37

notícies del pou

La continuïtat del bàsquet d'elit es debat al Casino

El dia 4 de març es va fer una taula rodona, dins del cicle *Temes del Pou*, a la Sala d'Actes del Centre Cultural del Casino, sobre el tema: *La continuïtat del bàsquet d'elit a Manresa*, que va comptar amb la presència d'Àngels Mas, regidora d'Urbanisme de l'Ajuntament de Manresa; Xavier Prunés, cap d'Esports del diari *Regió7*, i Josep Vives, president executiu del Bàsquet Manresa, SAE.

El Pou surt al Passeig per Sant Jordi

Amb la publicació del número 243, **El Pou de la gallina** arriba al seu vint-i-dosè aniversari, una efemèride que aprofitarem per incorporar alguns nous formats a partir de la propera revista de maig i per millorar la imatge i els continguts de la nostra pàgina web ***El Pou Digital (portal manresà interactiu d'informació i opinió)***. D'altra banda, i un any més, serem al Passeig, el 23 d'abril, dia de Sant Jordi, per complir amb la cita anual amb els lectors i els subscriptors. A la parada del Pou també s'hi podran adquirir les cobertes de l'any 2008.

Ja es poden votar els candidats als catorzens Oleguer Bisbal

Us informem que ja es poden votar els candidats a les tres modalitats dels catorzens premis Oleguer Bisbal (manresà d'actualitat, manresà del Pou i manresà més manresà entrant al nostre web (*www.elpou.cat*), lliurant la butlleta a la Parada del Pou, el dia de Sant Jordi, o fent-la arribar a la redacció de la revista, abans del dia 28 d'abril. Els guardons es lliuraran el dimecres 6 de maig, al Centre Cultural del Casino.

Marc Serena guanya el Lonely Planet

El passat 26 de març, mentre el nostre bon amic Marc Serena, antic col·laborador del *Pou Jove*, era a Nova Zelanda, en el seu periple pel món, el jurat reunit a San Francisco li va atorgar el premi Lonely Planet al millor web de viatges escrit en llengua no anglesa a la seva pàgina: *www.lavoltadels25.cat*. ■

ORTOPÈDIA MAZA
Treballem per donar solucions
- BOTIGA D'ORTOPÈDIA
- ORTOPÈDIA TÈCNICA
- ORTOPÈDIA ESPORTIVA
- SERVEI DE PODOLOGIA
Sant Josep/Tortonyes, 1-3 - MANRESA - TEL. 93 873 68 00

cartes al pou

Sobre la vaga de mestres

La situació que viuen els professionals de l'ensenyament a Catalunya no és gens fàcil: som el país d'Europa que ha acollit més immigrants durant els darrers anys –de multitud de procedències, amb llengües i cultures diferents–. A més, el fet de treballar en aules saturades d'alumnes i sota un nivell d'exigència social molt alt tampoc els ajuda. Partint d'aquesta premissa, el PSC Manresa vol manifestar que:

–La vaga ha estat legítima, ja que els professionals tenen tot el dret a fer escoltar les seves reivindicacions, però creiem que no és el moment del conflicte, sinó del diàleg.

–El sistema educatiu català necessita una bona reforma formulada amb serenitat i consens, més enllà de vagues i lluites partidistes.

–Que en 5 anys s'han incorporat al sistema educatiu 16.000 professors.

–El curs vinent s'incorporaran 1.500 docents més.

–Que en 3 anys l'interinatge ha passat del 24% al 14%.

–Els contractes d'estabilitat són de dos anys per a interins.

–L'horari lectiu ha passat de 25 a 23 hores en Infantil i Primària.

–S'ha incrementat la possibilitat d'hores lectives, de forma opcional.

–S'han fet plans de xoc en els municipis amb un major increment d'escolarització.

Per altra banda, els i les socialistes de Manresa volem manifestar el següent sobre la Llei d'Educació de Catalunya:

El projecte de llei està en tràmit al Parlament; per tant, el conseller no introdueix modificacions: són els grups parlamentaris els que ho poden fer.

–La LEC persegueix el major èxit escolar possible entre l'alumnat.

–Des del Govern de la Generalitat s'està fent, des de fa dos anys, un esforç de diàleg amb tots els agents socials implicats en l'educació.

–La LEC implica canvis, i aquests sempre provoquen resistències. La vaga respon a aquestes resistències.

–El nou calendari escolar és una proposta, no una decisió.

–Aquest calendari és una proposta de caràcter pedagògic.

–Creiem que amb la proposta de nou calendari, l'escola guanya prestigi.

Per tot això considerem, en síntesi, que una vaga no és la resposta més adequada a la situació actual. L'educació necessita, ara més que mai, una actitud de serenitat, diàleg i fermesa, i defugir les resistències al canvi –un canvi que, de fet, persegueix la millora–.

Comissió Executiva del PSC Manresa

Solidaritat amb els estudiants

La Candidatura d´Unitat Popular de Manresa vol mostrar el seu màxim suport a les mobilitzacions dutes a terme pel Sindicat d´Estudiants dels Països Catalans en contra de la imposició del pla Bolonya,un procés que pretén convertir les universitats públiques en centres elitistes.

També rebutgem enèrgicament la repressió policial exercida contra aquestes mobilitzacions i exigim que se n'assumeixin responsabilitats i que la investigació al respecte acabi amb la destitució dels responsables. Confiem que, en aquesta ocasió, al conseller Saura no li tremoli el pols, en cas contrari exigirem la seva dimissió.

Creiem també que tan negativa és la violència policial exercida contra els estudiants en lluita com la dirigida a treballadors dels mitjans de comunicació i els vianants.

Per últim, ens solidaritzem amb el membre del SEPC de la Pobla de Lillet, Tomàs Sayes, en vaga de fam contra el pla Bolonya, i encoratgem els estudiants a seguir lluitant per una universitat pública, de qualitat i per tothom.

Candidatura d'Unitat Popular

Feu-nos arribar les vostres cartes, d'una llargada màxima de 30 ratlles, amb el vostre nom, adreça i DNI, a l'apartat de correus 1 de Manresa o a l'adreça electrònica *cartes@elpou.cat*

EL DIT A L'ULL

JORDI SARDANS
jsardans@elpou.cat

Cal que dimiteixi el conseller Huguet?

Mentre el conseller Ernest Maragall inaugura la delegació a Manresa del departament d'Educació, instal·lada a l'antiga fàbrica de la joieria Tous, alguns petits col·lectius del professorat representants dels sindicats d'ensenyament de Catalunya protesten per la seva gestió i en demanen la dimissió. Pitjor ho té el conseller Josep Huguet a qui una important manifestació d'estudiants anti-Bolonya, molts d'ells amb banderes independentistes, en demanen també la dimissió, precisament davant de la seu d'ERC a Barcelona. Qualificar públicament alguns professors universitaris anti-Bolonya –que s'havien manifestat amb la pancarta *«Bolonya s'aplica a cops de porra»*– d'arcaics és tirar-se terra a sobre, ja que són molts els professionals de centres universitaris, Manresa inclosa, que tot i veient la necessitat que cal adaptar-se al nou espai europeu, critiquen que el que significa Bolonya no s'ha explicat prou bé i sobretot n'assenyalen la manca d'informació. Així doncs, tot i que sigui el conjunt del govern Tripartit el defensor del pla de Bolonya és al conseller Huguet a qui li correspon explicar-lo.

És precisament aquí on s'equivoca greument el conseller (màxim responsable de la falta de comunicació) que sembla viure encara en èpoques passades, on moltes decisions es prenien a base de consignes. Huguet que és un bon ideòleg, políticament ha tingut encerts i desencerts, però en democràcia s'ha de saber dialogar –o saber fer-ho veure– i sobretot explicar-se bé, i fins ara el company Huguet em sembla que no se n'ha sortit. Potser encara hi és a temps, però ara té una bona patata calenta entre mans, ja que els estudiants anti-Bolonya li demanen la dimissió i els corrents més crítics i democràtics del seu mateix partit –ERC– li exigeixen que dialogui. Aleshores, a què està esperant? Diuen que mai no és tard per aprendre'n, però potser sí que tenen raó els sectors crítics del seu partit, que en el fons estan demanant un canvi generacional en la direcció d'ERC, de la qual Huguet forma part i que, vist des de fora, sembla necessari pel bé de la formació independentista i republicana.

de mes a mes

Assumpta Montellà enceta els actes del Dia de la Dona

3 de març. Amb una conferència sobre la Maternitat d'Elna a l'auditori de Caixa Manresa, la historiadora Assumpta Montellà inicia els actes del Dia de la Dona, que durant quinze dies inclouen xerrades, tallers, teatre i concerts, com els de Sílvia Kígel amb *Flor de Fango*, a la plaça de Sant Domènec, o Martirio al teatre Kursaal, on celebra els 25 anys de la seva carrera musical.

Francesc Álvarez torna a presidir el barri del Xup

3 de març. Domingo Beltran, que és regidor del PP a l'Ajuntament, plega de president de l'AV del Xup i li passa el relleu a Francesc Álvarez, que ja havia estat al front de l'entitat veïnal del 1976 al 1978 i del 2000 al 2005.

Moren Enric Casasayas i Manolo Sánchez

3 de març. Mor a l'edat de 88 anys l'agricultor Enric Casasayas Brichs, regidor del primer ajuntament democràtic de la ciutat, president de l'antiga Cambra Agrària de Manresa. Deu dies més tard, mor als 74 anys el fotògraf Manolo Sánchez Manjón, que havia treballat com a reporter gràfic per a *Gazeta de Manresa* i l'agència Efe durant els anys de la Transició.

Arrenca el festival de música Gargall

5 de març. La primera edició del Festival d'Improvisació, Soroll i Noves Músiques de Manresa, el Gargall, comença a la sala El Vermell, amb la música del cantautor Himson, de Calafell, i el grup manresà Lessness. Durant els quatre dies del certamen, desfilen pel local una trentena de grups, en sessions per a ballables, extrems o melòdics.

El Palau Firal acull el primer Celebrem

8 de març. El nou certamen Celebrem, dedicat a tota mena de celebracions i especialment al món dels casaments, tanca portes amb una bona afluència de visitants, al llarg dels tres dies; unes 4.000 persones, que gaudeixen de desfilades de moda, concerts, demostracions d'art floral i de maquillatge.

L'Ajuntament tanca el 2008 amb endeutament rècord

11 de març. L'Ajuntament de Manresa presenta el tancament del pressupost del 2008, en què la crisi econòmica es fa notar, tant en la reducció dels ingressos previstos com també en la contenció de la despesa que ha calgut fer-se durant l'any. L'endeutament de l'Ajuntament se situa al 73,4 milions d'euros el 31 de desembre del 2008 i els interessos arriben als 3,5 milions d'euros.

Es presenta el llibre de l'arquitecte Ignasi Oms i Ponsa

13 de març. Com a cloenda del programa d'actes de celebració dels 100 anys de la Casa Lluvià, el saló de sessions de l'Ajuntament de Manresa acull l'acte de reconeixement a l'arquitecte manresà Ignasi Oms i Ponsa (Manresa, 1863 – Barcelona, 1914). Hi intervé Raquel Lacuesta, doctora en Història de l'Art i autora del llibre *Ignasi Oms i Ponsa, arquitecte. La consolidació del modernisme terra endins*.

Dolors Baró rep el premi Maria Casajuana

13 de març. En un sopar a l'Ateneu de les Piques, la dissenyadora i creadora de vestuari tradicional Dolors Baró, vinculada a l'Agrupació Cultural del Bages, rep el premi Maria Casajuana 2009, que atorguen ERC i les JERC en homenatge a la dona treballadora.

S'inauguren els Serveis Territorials d'Educació

26 de març. Amb la presència d'unes 300 persones, el conseller d'Educació, Ernest Maragall, acompanyat de l'alcalde de Manresa, Josep Camprubí, i de la directora Dolors Collell, inaugura la seu dels Serveis Territorials d'Educació de la Catalunya Central. Foto: Sílvia Berengueras

La Setmana homenatja l'escriptor Josep Vallverdú pels 40 anys de 'Rovelló'

27 de març. En el marc de la Setmana del Llibre Infantil i Juvenil, l'auditori de Caixa Manresa s'omple en l'acte d'homenatge a l'escriptor Josep Vallverdú, durant el qual es presenta una edició especial de *Rovelló*, amb motiu del 40è aniversari de l'obra, i se n'escenifiquen fragments. Foto: Jordi Alavedra

La Transèquia bat el rècord de participació

15 de març. En l'any de celebració del 25è aniversari, la Transèquia supera els 7.500 participants, una xifra rècord acompanyada del bon temps i la incorporació, per part de Jove Cambra, de novetats com l'Agrupació Astronòmica de Manresa, que reprodueix el sistema solar durant tot el recorregut.

Animació Sociocultural celebra els deu anys

16 de març. L'auditori de Caixa Manresa acull una xerrada sobre educar en el lleure, a càrrec del periodista Carles Capdevila, dins del programa commemoratiu del desè aniversari d'Animació Sociocultural de l'IES Guillem Catà. En l'acte es ret homenatge a Joan Morros, impulsor del cicle formatiu i professor clau durant aquest període.

Òmnium celebra el Dia de la Poesia

21 de març. Òmnium Cultural Bages celebra al Casino el Dia Internacional de la Poesia amb una sessió literària sobre la poesia de Manuel Forcano, poeta, semitista i vicepresident del Consell Nacional de la Cultura i de les Arts, que llegeix també poemes traduïts de literatura hebrea contemporània.

Sor Lucía Caram rep el premi Joan XXIII

21 de març. Amb l'auditori de Caixa Manresa ple de gom a gom, la monja dominica Sor Lucía Caram rep el premi Memorial Joan XXIII per la Pau, de mans d'Arcadi Oliveras, president de la Universitat Internacional per la Pau de Sant Cugat del Vallès, i Montserrat Salvat, presidenta de l'Institut Víctor Seix de Polemologia.

Es lliuren els premis Sambori Òmnium

25 de març. Després de l'actuació de Marcel Gros amb l'espectacle *Al peu de la lletra*, la sala petita del teatre Kursaal acull la festa de lliurament dels 18 premis escolars de narrativa en català Sambori Òmnium de la Catalunya central, als quals optaven 2.500 alumnes de primària i secundària de centres educatius del Bages i el Berguedà. ■

Una de freda...

La decisió de l'entitat esportiva Escacs Catalònia Club de no organitzar més l'Open Internacional d'Escacs Ciutat de Manresa és negativa per a la ciutat. Si és cert el que diu la regidora d'Esports en el sentit que l'Ajuntament cobreix pràcticament la totalitat del pressupost del torneig, qui queda en penosa evidència és el president del club, que justifica la no celebració del torneig perquè *molts* dels patrocinadors han renunciat a col·laborar per culpa de la crisi econòmica. És evident que un dels dos personatges no diu la veritat i també és clar que potenciar la base del club no és incompatible amb la celebració de l'Open d'escacs més antic de l'estat. Lamentablement, l'actual junta de l'Escacs Catalònia no ha estat a l'alçada de les circumstàncies i potser seria l'hora que d'altres socis de l'entitat diguessin la seva opinió.

...i una de calenta

Cal felicitar la dissenyadora manresana Míriam Ponsa que als seus 36 anys va ser l'encarregada d'obrir la desfilada de models en la tercera edició de la passarel·la 080 Barcelona Fashion, on va presentar la seva nova col·lecció, Bruna. La passarel·la fou organitzada pel departament d'Innovació, Universitats i Empresa de la Generalitat en col·laboració amb l'ajuntament barceloní, i va comptar amb un total de 21 dissenyadors, 10 dels quals internacionals. La dissenyadora, que és propietària de l'empresa Creasilk, treballa dins del taller reformat de l'antiga fàbrica familiar Ponsa. En la seva darrera creació ha passat de les propostes joves i urbanes a aprofundir en l'anomenada moda industrial i així, bona part de la col·lecció Bruna es recolza sobre els records de les antigues fàbriques, amb predomini dels colors negre, gris i el verd militar.

CENTRE DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA MONTSERRAT

Carrer de Jaume I, 8, 2n Tel. 93 872 17 07 - manresa@cpnl.cat

Encomana el català

Campanya de foment de la llengua catalana per evitar el canvi lingüístic de les persones catalanoparlants

Amb l'eslògan «Encomana el català» la Secretaria de Política Lingüística ha encetat una campanya adreçada a les persones que parlen habitualment català perquè no canviïn de llengua en contextos en què ho acostumen a fer, és a dir, amb persones que no parlen català encara que l'entenguin, en contextos plurilingües i en àmbits amb dificultats d'ús de la llengua.

La campanya és fruit d'un llarg procés d'elaboració en què hi han participat entitats i organitzacions de la societat civil catalana.

La campanya publicitària pròpiament es va iniciar el 16 de febrer i consta de difusió de publicitat convencional a televisió, ràdio, premsa i Internet. D'altra banda, i en una experiència innovadora i experimental, la campanya tindrà també un component de difusió no convencional a Internet, que serà activat progressivament.

«Encomana el català» està pensada com una campanya de govern de gran abast i, per tant, s'allargarà durant dos anys amb activitats a tot el territori que mantinguin i transmetin el missatge de la campanya. El tret de sortida de les activitats es donarà el dia 23 d'abril.

Trobareu tota la informació disponible, a més de l'espot i d'enllaços cap a les accions d'Internet, al lloc següent:

http://www.gencat.cat/llengua/encomanaelcatala.

Per a anuncis en aquesta revista...

Clarena S.C.
PUBLICITAT

Casa fundada l'any 1963

C/ Urgell, 38 - Tel. i Fax 93 872 43 86-
MANRESA

LABORATORI D'ANÀLISIS CLÍNIQUES ANTONI NOGUERAS

Mossèn Jacint Verdaguer, 40
Tel. 93 873 34 47 - Manresa

El Pou de la gallina
celebra el seu 22è aniversari!

El dijous 23 d'abril, diada de Sant Jordi, la revista tornarà a ser al Passeig

Ja podeu votar per als catorzens premis Oleguer Bisbal

A la parada del Pou s'hi recolliran les butlletes per triar els guanyadors dels premis Oleguer Bisbal de l'any, que es lliuraran el dimecres 6 de maig al Casino. També podeu votar entrant a la nostra pàgina web (www.elpou.cat)

CONXITA PARCERISAS
cparcerisas@elpou.cat

Natalya Chabanova: «Voler la perfecció et limita i no et deixa obrir les ales»

Una foto actual, a casa meva, a Manresa. A la dreta, amb el cor de l'església ortodoxa on cantava a Kherson, a Ucraïna

Sóc ucraïnesa, de la ciutat de Kherson, a 200 km d'Odessa. Visc amb Polina, la meva filla que té 14 anys. Vam arribar l'any 2001, també amb el meu exmarit, amb ganes de millorar la nostra vida. Havíem planejat anar a Israel, molts ucraïnesos hi van anar, però uns amics que ja vivien a Manresa ens van facilitar poder venir aquí. Tinc feina. M'agrada. A la cansaladeria, on faig feina a l'obrador i també despatxo, hi ha molt bon ambient de treball i tinc bona relació amb els clients. Aquí la gent és molt positiva.

A Ucraïna la meva vida girava a l'entorn de la música. Cantava en un cor de l'església ortodoxa i cobrava un sou. El mínim que comportava aquesta feina eren dos assaigs i dues misses a la setmana, però també podies cantar en casaments, enterraments o misses de cada dia. Sempre m'ha agradat la música, però tot va començar una mica per obligació, perquè allà tothom canta. Sobretot en temps de la Unió Soviètica, a tot arreu es formaven grups per cantar (fàbriques, escoles...) i no només cançons patriòtiques, una mica de tot. Des de petita veuen que tens veu i miren que participis, primer en un petit cor de l'escola, després en el gran cor,.... A part que m'agradés, va arribar un moment en què ja no podia triar. El director de l'escola, en acabar les classes es posava a la porta i si havies d'anar a cantar ja no et deixava sortir. Vaig estudiar el que aquí equival a una diplomatura de música. Podia dirigir corals i fer de professora de cant coral i de solfeig. Vaig acabar als 19 anys i em van triar per aquesta feina al cor. Aquí he cantat amb l'Orfeó, amb la Capella de Música de la Seu i ara canto amb el cor de la catedral de Terrassa. L'Orfeó té molts projectes, em va agradar molt cantar en l'espectacle *Ciutat*.

Va ser una sorpresa molt agradable que em truquéssin per participar en el CD *Cançons del món*, que sortirà a finals del mes d'abril aquí a Manresa. Que es vulgui visibilitzar la gent que hem vingut de fora, de tots els continents, a través del folklore dels nostres països és una idea molt bona i les persones que han tirat endavant aquest projecte ho han fet molt bé. Hi ha cançons impressionants, algunes em fan posar la pell de gallina i el que jo he escoltat sona molt bé, fins i tot *enganxa*. Són cançons tradicionals, però hi han fet una adaptació molt actual. La cançó que jo canto, *En un Verbun la meva mare em bressava*, en comparació amb d'altres, la trobo clàssica, però m'agrada com ha quedat.

Em diuen que tinc un bon accent català, crec que ho fa l'esforç de vocalització que has de fer a l'hora de cantar. No em vaig sentir obligada a aprendre'l, m'agradava com sonava i quan vaig voler ajudar la meva filla a fer els deures, vaig fer cursos fins aconseguir el nivell B. M'han explicat que a molts catalans els van prohibir parlar català a l'escola i admiro que el parlin. A nosaltres, en època soviètica, ens ensenyaven l'ucraïnès, però com que era mal vist parlar-lo, fins a arribar a la independència hem parlat en rus. Les circumstàncies que he viscut aquí m'han canviat, però també la vostra manera de fer i de ser tan diferent. Tant a la feina, com el director de la coral et diu: *«Relaxa't..., no t'ho prenguis tan seriosament..., si no surt avui sortirà demà..., disfruta de la vida...»*. Allà no se sap fer això, no ens n'han ensenyat. Es busca sempre la perfecció, saps tots els passos que has de seguir i arribes a alguna cosa propera a la perfecció, perquè la perfecció no existeix. Se't fa difícil gaudir amb el que fas. Penso que aquesta actitud et limita i no et deixa obrir les ales.

La gent del meu país arrossega molts anys de frustracions i cada vegada que hi vaig els veig més insatisfets amb la vida que tenen. M'agrada com aquí la gent t'escolta i et creu el cent per cent i com em respecten. Aquí m'he tornat més decidida, més enraonadora, més segura de mi mateixa. ■

Text i fotos: **JORDI BADIA**

Pinyons, caderneres i verdums

Quan l'hivern es retira, les pinyes petites i arrodonides de la pinassa i del pi roig que han tardat dos anys a créixer i madurar des que van quedar pol·linitzades comencen a obrir-se per alliberar els pinyons. Aquests pinyons són més petits que no pas els de pi pinyer, amb una closca també prou dura i amb l'afegit d'una ala membranosa que ajuda a la dispersió pel vent. La producció de pinyons dels boscos de pi roig és bastant regular, en canvi la de les pinasses va molt per anyades.

A la plana volten encara els estols d'ocells fringíl·lids hivernants –caderneres, verdums, pinsans, lluers,...–, que es mouen a la recerca de llavors. Els veiem sobretot a les bardisses dels marges, però també als parcs i als barris perifèrics de la ciutat. Els fringíl·lids exploten a fons l'aliment que troben; ja sigui una cadernera davant d'un card ple de llavors o un pinsà borroner davant d'un arbre caducifoli amb les gemes a punt obrir-se, sense deixar res al plat. Els ocells, gràcies als seus grans desplaçaments i bona vista, són el grup d'animals que millor sap aprofitar els recursos esporàdics que apareixen de sobte avui aquí, demà allà.

A la muntanya, el trencapinyes empra el bec fort i tort per obrir les esquames de les pinyes i treure'n els pinyons. A la plana, almenys el verdum i la cadernera, ambdós ocells cantaires, ben coneguts pel costum de tenir-los engabiats, oportuns i espavilats, saben descobrir el lloc i el moment quan les esquames de les pinyes de pi roig o de pinassa s'han obert una mica, però encara no prou perquè els pinyons hagin caigut. Tenen a més l'habilitat d'extreure el pinyó de la pinya, trencar-lo i menjar-se'l.

L'escenari està servit i els actors preparats, comença el joc. Quan un estol de verdums i caderneres troba un rodal de pinasses o de pins rojos amb pinyes fèrtils acabades d'obrir, es dedica a la feina de treure els pinyons de manera metòdica i industriosa. Abans d'adonar-nos de la presència dels ocells entre les agulles dels pins, sentirem els crecs, crecs arrítmics, com d'un trencanous, dels pinyons en trencar-se al bec dels verdums i de les caderneres, i veurem caure suaument, com plomes, les ales dels pinyons. Com colles de segadors o veremadors, treballadors agrícoles vinguts a fer la collita, verdums i caderneres comencen la feina per un costat del rodal de pins amb les pinyes a punt. Es distribueixen equidistants, cadascú a càrrec d'una branca. Comencen per una pinya i la repassen de dalt a baix, sense descuidar-se ni un sol pinyó assequible. Un cop totalment buida una pinya, es comença la següent; acabada una branca, l'altra. Semblen anar a preu fet, sense distreure's per allò que passa al voltant. Poc a poc, minuciosament, la feina i l'estol avancen. Quan l'estol abandona el grup de pins, no queden pinyons a les pinyes obertes. Previsorament, els pins no hauran obert totes les seves pinyes, de manera que altres pinyons tindran noves oportunitats i, esperem-ho, més sort.

L'estiu del 2005, tres incendis forestals van cremar grans extensions de pinedes de la comarca de Bages: a Talamanca, a l'àrea de Malagarriga, Cardona i Serrateix, i a la de Castellnou i Balsareny. A totes tres zones abans del foc hi havia pi blanc, i a Cardona i a Balsareny també pinassa. A diferència de la pinassa, el pi blanc normalment manté la majoria de pinyes tancades durant anys, acumulant-se a l'arbre. Però si ve un foc, aquestes pinyes còniques de pi blanc s'obriran poc després que hagin passat les flames i alliberaran els nombrosos pinyons que trobaran espai lliure i lluminós per germinar. Per això, generalment hi ha tanta naixença de plançons de pi blanc després del foc, i gairebé cap de pinassa. A l'àrea cremada de Talamanca efectivament s'observà l'esperada naixença de plançons de pi blanc a la tardor i l'hivern següents al foc, després de les pluges. Però en canvi, misteriosament, a Cardona i a Balsareny quasi no van sortir nous pins blancs de llavor. Mentre a l'àrea cremada de Talamanca calia anar alerta a no trepitjar els minúsculs plançons, a les de Cardona i Balsareny calia buscar-los. Tractant-se de llocs tan propers, difícilment es pot atribuir la gran diferència en la naixença de plançons a les condicions meteorològiques que afecten la germinació. No acabarem de saber-ho del cert, però probablement els estols d'ocells fringíl·lids, ja siguin trencapinyes, verdums, caderneres o tots ells barrejats, hi van jugar algun paper. Si són capaços de treure industriosament els pinyons de les pinyes de pinassa i de pi roig quan comencen a obrir-se, com no seran capaços d'aprofitar el temps, trist després del foc, per saquejar les pinyons de closca tova que els pins blancs cremats ofereixen generosament amb les pinyes obertes?

La natura segueix grans cicles, primavera-estiu-tardor-hivern, floració-fructificació, incendi-regeneració, però són tants els seus elements, tan complexes les relacions, tants els detalls, que la història mai no es repeteix. ■

Foto pàgina esquerra:
Un estol mixt de caderneres i verdums repassa les pinyes de les pinasses d'un parc a Manresa a la recerca dels pinyons, indiferent al trànsit de la ciutat. A dalt una cadernera, amb la seva inconfusible cara vermella; a baix un verdum de color groc verdós.

Foto pàgina dreta:
Esquerra, detall de la cadernera amb un pinyó de pinassa, que manté encara la delicada ala membranosa, al bec.
Dreta, detall del verdum amb el seu bec robust, prou fort per trencar els pinyons de la pinassa.

A Manresa hi ha moltes dones que han fet història

El treball *Manresanes que han fet història* vol descobrir, divulgar i rescatar de l'oblit dones que van néixer o van viure a la nostra ciutat, fins a la dècada dels setanta, en què van sorgir els moviments feministes de la segona meitat del segle XX, i té un doble vessant: la recerca i la recopilació d'informacions disperses fins ara.

LLUÏSA FONT
CONXITA PARCERISAS

El format d'aquest projecte és un web-blog, que es pot consultar a l'adreça: *www.manresanes.blogspot.com*, i que permet moltes possibilitats de difusió i de participació. S'ha fet una tria de 32 històries de dones de diferents àmbits per començar el treball, tot i que no hi són totes, ni totes les històries són completes. A dos mesos de la seva publicació, i també a través dels actes organitzats a l'entorn del 8 de març, s'han rebut ja informacions i propostes molt interessants.

Hi trobareu dones conegudes, desconegudes i anònimes. Des de les que han tingut algun tipus de reconeixement: el nom d'un carrer o un premi que porta el seu nom, com Maria Matilde Almendros, Maria Casajuana, a les que per la seva trajectòria pública haurien pogut ser conegudes, però els manresans no sabem ni que van existir. També hi tenen cabuda històries de dones anònimes, que des del treball o la família han tingut un paper clau en l'evolució de la nostra societat. ■

Año I — Barcelona-Manresa 1 de Enero de 1904 — Núm. 1

LA MUJER MODERNA

REVISTA QUINCENAL FEMINISTA

Colaboradoras: Pueden serlo todas las señoras que se dignen honrarnos con sus escritos, en prosa ó verso, adaptables á la índole del periódico, y nos los remitan firmados y con las señas de su domicilio.

La mujer, sin faltar á los deberes de hija, esposa ó madre, puede y debe trabajar en el mejoramiento de su estado moral y social.

PRECIOS DE SUSCRIPCIÓN

España. . . . . 3 pesetas al año
Ultramar y Extranjero . . . 6 " "
Pago adelantado.

La Mujer Moderna, agradecería á las escritoras ya conocidas, que se dignaran utilizar sus columnas siempre que creyeran oportuno exponer alguna observación en pro del adelanto feminista.

DIRECCIÓN Y ADMINISTRACIÓN, Calle de Urgel, 26, pral.

Capçalera del primer número editat (1-1-1904) de La Mujer Moderna, única revista que es coneix a Manresa de temàtica femenina, de la qual va ser directora, administrativa i redactora Sofia Quer i Roca, mare de Pius Font i Quer. ***Hemeroteca Arxiu Comarcal del Bages***

Ramona Berni (1877-?)
Va ser una teixidora de la Fàbrica Nova. Sindicalista d'ideologia anarquista que va formar part del grup *Los Solidarios* (1923-1926), amb els màxims dirigents anarquistes del país.

Maria Antònia Besora i Soler (1918-2008)
Va ser coneguda per la seva activitat durant 39 anys davant de l'Associació contra el Càncer a Manresa.
Foto: Associació contra el Càncer

Maria Carbonell i Petit
Monja i infermera (a l'esquerra de la imatge). Va treballar a la farmàcia de l'hospital de Sant Andreu durant tota la guerra civil.
Foto: Arxiu Ramon Sanmiquel

La més popular

Maria Matilde Almendros i Carcasona

(Manresa 1922 - Barcelona 1995)

Actriu i locutora de ràdio, va ser una de les primeres dones que va recuperar el català en el teatre i en la ràdio. Va néixer a Manresa el 10 d'octubre de 1922. El pare, Pedro Almendros Mateo, era un paleta que havia nascut a Vilatoya (la Manxa), i la mare, Carme Carcasona, una manresana que feia de teixidora. Als tretze anys, en esclatar la guerra, va voler anar a treballar i va trobar feina en una fàbrica de sabates. Alhora, seguia els estudis de dibuix a l'Escola d'Arts i Oficis, i a l'estiu, a l'institut. En aquesta època va començar a fer teatre a l'Elenc Juvenil Primavera, de l'Ateneu Manresà.

El 1940 ja s'inicià com a locutora a Ràdio Club Manresa i simultàniament debutà com a primera actriu al teatre Apolo de Manresa. El 1948, amb l'actor Domènec Ferrer, també manresà, crea la Companyia Almendros-Ferrer, un grup de teatre estable i professional, format a base d'actors amateurs. L'any 1952 va actuar al teatre Romea de Barcelona amb *L'amor viu a dispesa,* de Josep Maria de Sagarra, amb Maria Vila i Emília Baró, i l'any següent ja formava part de la companyia estable del teatre. Anys més tard, va crear una companyia pròpia que es dedicava al repertori tradicional català. Participà en la sèrie televisiva *Doctor Caparrós*, de Joan Capri, que va emetre TVE de Catalunya i més endavant TV3.

Pel que fa a la ràdio, des de 1954 fou locutora de Radio Nacional de España a Catalunya. Hi va fer radioteatre i programes com *Fantasía*, amb Maruja Fernández. Però el que la va fer famosa internacionalment va ser *De España para los españoles,* un programa adreçat a l'emigració europea que es va emetre del 1964 al 1972. Participà en les primeres emissions de programes radiofònics en català: *Paraula i pensament*, *La veu de la sardana* i *Novel·la*. El 1977 s'incorporà a Ràdio 4, on va fer el programa *Temps obert*. Els darrers anys va col·laborar amb Radio Salud.

El 1967 va rebre el premi Ondas com a millor locutora i el 1990 va rebre la Creu de Sant Jordi i el Premio Nacional de Interpretación. El 1977 es presentà a les eleccions generals espanyoles en les llistes del Pacte Democràtic per Catalunya.

Va morir el 15 de desembre de 1995 a Barcelona, ciutat que l'ha immortalitzada amb els jardins Maria Matilde Almendros i també al carrer de la Ràdio, on és l'única dona dels dotze radiofonistes que s'hi homenatgen i que van ser triats per votació popular. A Manresa es va inaugurar, el 16 de gener de 1999, la plaça que duu el seu nom, a la cruïlla dels carrers de Sant Joan d'en Coll i Arquitecte Gaudí, tot i que aquesta manresana tan popular i coneguda es mereixia més aviat una avinguda o un carrer més significatiu.

Teresa Codina i Torralba (1927-1958)
Va ser la presidenta i una de les fundadores d'Arte, Alegría y Caridad, entitat molt popular que tenia una doble finalitat, benèfica i artística. Va morir als 31 anys.

Margarida Elias i Casals (1923-1980)
Soprano que va obtenir una beca de l´Ajuntament de Manresa i Caixa Manresa per estudiar a Itàlia, on va fer carrera i triomfà a l´Scala de Milà. Es va casar amb un italià i va viure molts anys a Itàlia. ***Foto: Arxiu Comarcal del Bages***

Lola Estrada i Serrallonga (1924-2008)
Formava part de l'entitat Lingua Club i a més del català i el castellà, coneixia el francès, l'anglès, l'italià i l'esperanto. Va publicar llibres i també va col·laborar en revistes estrangeres.
Foto: Arxiu Família Prat-Garriga

Una vida de pel·lícula

Emília Guiu i Estivilla
(Manresa 1922 - San Diego 2004)

L'exili la va obligar a buscar-se la vida a Mèxic i es va convertir en una *actriu de llegenda*. Va participar en quasi 60 pel·lícules, algunes obres de teatre i, als 77 anys, en una telenovel·la d'èxit a la televisió mexicana. L'Emília va néixer a Manresa el 21 de març de 1922. De família republicana, sabem que en acabar la guerra, amb 17 anys, s'exilia a França, passa pel camp de concentració d'Argelers i es retroba amb la família a Marsella. Reunits tots, decideixen marxar cap a Mèxic, com molts altres exiliats, i instal·lar-s'hi. Arriba a Mèxic el 1943, amb el seu fill Emmanuel en braços, fruit del seu primer matrimoni a França amb Manuel Suárez, un refugiat vingut de l'altra banda dels Pirineus, com ella.

Li arriba la notícia que un director de cinema espanyol contracta emigrants procedents de l'estat espanyol com a extres per a les seves pel·lícules, per ajudar-los a subsistir. S'hi presenta i comença a fer d'extra fins que un dia –explica la seva biografia– l'actriu principal no pot anar al rodatge de la pel·lícula *Nosotros* i en fa la substitució perquè se sap el paper.

L'Emília era rossa, simpàtica i intel·ligent. La seva imatge oscil·lava entre la diva i la vampiressa. Va fer papers provocadors i va ser una de les protagonistes dels primers nus del cinema mexicà. Va treballar al costat de figures com Pedro Infante, en una de les seves millors pel·lícules: *Angelitos Negros*. De teatre no en va fer gaire, però *La calle del ángel* va superar les 500 representacions. Als 77 anys, quan ja en feia 22 que estava retirada del món artístic, li van proposar participar a la telenovel·la *Abrázame muy fuerte* i va acceptar.

Es va casar quatre vegades més, en va enviudar dues i el seu darrer marit la va sobreviure. A Mèxic, primer amb Enrique de la Concha i després amb Guillermo Méndez, amb qui va estar casada deu anys i amb qui va tenir el segon fill, Guillermo. El 1958 es casà amb Abraham Piceno i, quatre anys abans de morir, amb l'enginyer nord-americà William Hieb.

El 1993 va publicar la seva autobiografia *Una estrella al desnudo: vida y pecados de Emília Guiu*. Va morir a San Diego (Califòrnia) el 7 de febrer de 2004, a causa d'un càncer hepàtic. En conèixer la seva malaltia va deixar de menjar i va voler morir a casa seva. Abans, però, va encomanar a la seva família que fessin públic el seu agraïment a Mèxic, per l'oportunitat que li havia donat de viure una vida i una carrera meravelloses. A la ciutat de Nueva Santa Rosa de Mèxic la van homenatjar amb un carrer que porta el seu nom.

(Hem conegut l'existència d'Emília Guiu gràcies al crític de cinema Jordi Bordas)

La Fadulla (s. XVII)
Va ser executada a la forca en la revolta de *l'Avalot de les faves* de 1688, juntament amb set homes. És la primera rebel manresana de qui és té noticia. No se'n coneix el nom, només el sobrenom.
Dibuix de Dani Hernández Massegú

Antonieta Feliu i Miró
Líder d'ERC que va impulsar la creació del Grup femení d'ERC a Manresa, l'any 1931. Habitualment publicava articles de contingut polític i social en el diari *El Dia*. En acabar la guerra fou empresonada i quedà en llibertat l'any 1941.

Antònia Guitart i Orriols (1888-?)
Acollia a perseguits i ferits per la lluita antifranquista. Portava menjar als grups que es movien clandestinament. Ideologia llibertària.
Foto: Arxiu Estanislau Bonet

Alta costura i fil d'or

Carme Mir i Llusada
(1903-1986)

De família manresana, va néixer a Balsareny, on la família residia temporalment. Es va casar molt jove i tingué dos fills. La Carme obrí el taller a Manresa l'any 1940, al carrer de l'Arquitecte Oms. Hi havia 35 noies treballant-hi, entre aprenentes i oficiales: una veritable indústria artesanal.

Durant la dècada 1950-1960, Carme Mir va esdevenir una de les modistes d'alta costura més destacades d'Espanya. Vestia models i dames de l'alta societat. La seva firma d'alta costura s'instal·là a Barcelona, a la rambla Catalunya i al carrer de Provença. A Madrid tingué dues cases de costura, a la Puerta del Sol i al carrer d'Alcalá.

Carme Mir féu un salt internacional en participar en desfilades a Nova York, on s'endugué les models del nostre país, fet inusual a l'època. A Houston vestí el personal de l'Ajuntament. Va ser també l'encarregada de dissenyar l'uniforme dels atletes espanyols als Jocs Olímpics de Mèxic, el 1968, entre d'altres encàrrecs.

A primers dels setanta fou una de les creadores d'alta costura que més seguí les tendències renovadores del moment: s'inspirava en corrents pictòrics. Dona de caràcter emprenedor i arriscada, fou una gran creadora de talent, amb una important projecció internacional: les seves col·leccions desfilaren per Europa, Austràlia i els Estats Units. Destaca la seva participació en la Fira Mundial de Nova York, l'any 1965.

Carme Mir obtingué el 1967 a Barcelona el títol d'Importadora de l'Any. Actualment la continuadora de la firma és la seva jove, Elisa Lacambra
.

Maria Mir i Llusada
(1906-1990)

Tres anys més petita que la seva germana Carme, estudià tall i confecció. No va seguir les mateixes passes de la germana, sinó que s'especialitzà a brodar fil d'or.

Es va casar jove i tingué dos fills. Durant molts anys estigué a la botiga del carrer Vallfonollosa, número 3, especialitzada en confecció de roba i elements d'ornamentació religiosa i heràldica. Juntament amb el seu marit –que es dedicava a treballar el ferro– i el seu fill Gabriel, que es formà en moltes disciplines artístiques. Les casulles i brodats exposats a l'aparador de la botiga han marcat durant molts anys el paisatge urbà del barri vell.

(El nostre agraïment a Gabriel Garriga i Mir per les informacions i fotos facilitades)

Joana Herms (1913-1988)
Mestra que va tenir al seu càrrec el curs de noies a la Preparatòria de l'Institut. S'havia format en el sistema Montessori i en la renovació pedagògica de la República.

Rosa Miró i Camps (1893-1967)
Professora de música i de gimnàstica rítmica (tècnica innovadora) a Manresa, als inicis del segle XX.
Foto: Arxiu Roser Torra

Maria Noguera i Puig (1906-2002)
Pintora i esmaltadora, va ser professora de l'Escola Massana de Barcelona. Té obra exposada al Museu Comarcal de Manresa. ***Autorretrat cedit al Museu Comarcal de Manresa***

Metgesses, pioneres a Catalunya

Montserrat Bové i Marsal
(Manresa 1879 - Barcelona 1930)

A questa manresana nascuda el 1879 estudià a la Facultat Vella de Barcelona graduant-se el 1904 i va ser una de les primeres metgesses titulades de Catalunya. Fou el 1882 quan s'aprovà la llei per la qual les dones podien fer l'examen de llicenciatura i el doctorat. Bové es va especialitzar en ginecologia i pediatria. Filla del manresà Joan Bové, va viure a Barcelona, al carrer de la Llibreteria, 5, i va tenir la consulta a la ronda de Sant Pere, 26. L'any 1905 va obrir consulta a Manresa, a la carretera de Cardona, 37. Més endavant, es traslladà al núm. 1 del Passeig, on també visitava el seu marit, l'oftalmòleg Wenceslao Marín Simon. Hi va tenir consulta oberta fins al 1928. Va morir a Barcelona l'any 1930.

Ignàsia Salvans i Casas
(1906-1970)

Ignàsia Salvans forma part de la quarantena de dones que es graduen a la nova facultat del carrer de Casanova, de Barcelona, des del 1906 fins a l'inici de la guerra civil. Va néixer a Manresa l'any 1906. Fa els estudis de medicina a Barcelona i es llicencia el 1928. Col·laborà en la càtedra d'Histologia, de la qual el seu marit, Diego Ferrer, era professor adjunt. Amb ell publicà uns *Esquemas de Histología i* un estudi extens, *Acerca el origen de la microglía (1934)*. Es dedicà a la ginecologia i fou cap d'equip quirúrgic de la Seguretat Social. Va fer una tesi doctoral sobre el *Estudio de las alteraciones histopatológicas del sistema nervioso periférico en la craurosis vulvar,* que va presentar a la Facultat de Medicina de Cadis, l'any 1959. Participà en exposicions de metges artistes en el camp de la pintura. El 1964 acabà els estudis de Farmàcia, que havia començat molts anys abans. Morí l'abril de 1970.

D.ª Trinidad Sais de Llaberia
MÉDICA TOCÓLOGA
Especialista en enfermedades de la mujer y de los niños.
Pelayo 10-1.º-2.ª—BARCELONA.

MÉDICA CIRUJANA
Francisca Fontova Rosell
Ex-interna pensionada de la Facultad de Medicina de Barcelona
Blondel, 4 bis—LÉRIDA.

Montserrat Bobé Marsal
MÉDICA GINECÓLOGA
Especialista en enfermedades de la mujer y de los niños.
— CONSULTA: *De 11 á 12 mañana y de 3 á 5 tarde* —
Ronda de S. Pedro, 26, 2.º, 2.ª Barcelona

La Mujer Moderna desea á la Prensa en general, y especialmente á sus estimadas lectoras, un venturoso año nuevo.

Anuncis de la revista La mujer moderna (1-1-1905), entre els quals hi ha el de la metgessa manresana Montserrat Bové. *Fons Arxiu Comarcal del Bages*

Portada Revista Bages de l'abril de 1955, il·lustrada per Pilar Planas. *Arxiu Olga Planas*

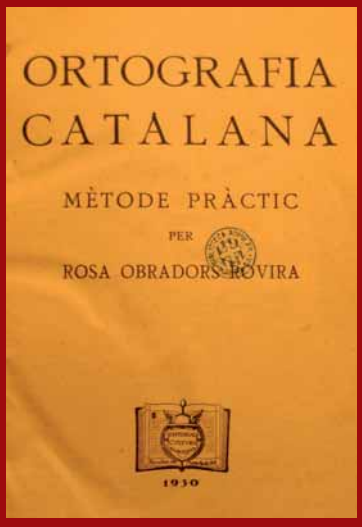

Ortografia Catalana publicada per Rosa Obradors l'any 1930. *Fons Biblioteca del Casino*

Marta Noguera i Valeri (1774-1830) Monja i mística que va escriure en català als inicis del segle XIX. La seva autobiografia *La enamorada del home més hermós del món* es va publicar el 1911 i se'n van fer deu edicions, en català i castellà.

Rosa Obradors i Rovira (1900-1973) Mestra i directora de l'Acadèmia Obradors, autora de l'*Ortografia Catalana. Mètode pràctic*, publicada l'any 1930 i reeditada en quatre ocasions. *Foto: Arxiu Valentí Rovira*

Josefina Oliveras i Ferrer (1910-1996) Primera dona farmacèutica titular i propietària d'una farmàcia a Manresa (Escodines). Va fer una tasca cultural al poble de Rocafort. Cada any es convoca un premi de poesia que porta el seu nom. *Foto: Arxiu Josefina Guañabens*

Testimonis vius

Maria Casajuana i Oncins
(Manresa, 1912)

Republicana i catalanista, ingressa a ERC pocs mesos després de la seva fundació, als dinou anys . Ella i altres dones com Antonieta Feliu, Anna Espelt o Isabel Arderiu, entre d'altres, el gener de 1933 van constituir el Grup Femení d'ERC de Manresa. Va intervenir en presentacions públiques a Artés, Avinyó, Puigreig, etc. Les dones d'ERC, com les dels altres partits, es van començar a organitzar arran de la proclamació del sufragi universal en la Constitució republicana de 1931.

Va néixer el 23 de febrer de 1912 a Manresa. De família treballadora –el pare era manyà i la mare teixidora–, era la gran de quatre germans. Als catorze anys va entrar a treballar a la fàbrica. Va voler ser nuadora. Fins que esclatà la guerra, va treballar a Cal Roca, a Cal Torres i a la Fàbrica Nova. Amb un sentit de la justícia molt estricte, va treballar des de les files d'ERC i del sindicat CNT, durant la República i la guerra. L'alcalde Marcet, amb qui va establir una gran amistat i col·laboració, li va proposar fer de delegada del Ministeri de Defensa als hospitals de Manresa en temps de guerra. Sortia de la fàbrica i anava als hospitals a resoldre les mancances que anaven sorgint.

El desembre de 1938, per motius de salut, el metge li recomana un canvi d'aires. Marxa cap a la Coma i la Pedra, d'on no tornarà fins al cap d'uns anys. Primer perquè en Marcet, en acabar la guerra, la va anar a visitar i li recomanà de no tornar. Després pel seu casament amb Francesc Pujol, amb qui va viure vuit anys, fins que ell morí. Als quaranta-tres anys torna a Manresa i torna a treballar en el ram del tèxtil fins als anys seixanta. Actualment viu amb el seu germà Jaume a la Residència Montblanc. Amb el cap clar va complint anys i li agrada estar al corrent de la política del país. Això sí, enyorant els anys de la República. Somriu recordant la «*gresca*» que van muntar les dones quan, al començament, els homes no les volien en el partit, i com se'n van sortir. Traspua credibilitat i generositat quan explica que els que realment van salvar la Seu durant la guerra van ser en Marcet i l'Antonieta Feliu, i que darrere seu s'hi van apuntar totes les entitats.

La JERC l'ha volguda homenatjar creant el premi que duu el seu nom i que cada any, amb motiu del 8 de març, s'atorga a una manresana que té una trajectòria compromesa amb la societat. L'any 2006 rep el premi Oleguer Bisbal de la revista **El Pou de la gallina**.

Teresa Borràs i Fornell
(Manresa, 1923)

Va néixer a Manresa el 30 de juliol de 1923. Actualment viu retirada de l'activitat acadèmica, però no musical, en una residència de Mataró. Fou compositora, pianista i professora de piano, guitarra i harmonia. També tocava altres instruments: precisament la seva única actuació al Palau de la Música va ser tocant el clavicèmbal. Va estudiar al Conservatori de Música del Liceu de Barcelona i va ampliar coneixements amb els mestres Molinari, Agosti, Cervera i Frazzi. Més endavant amb Cristòfol Taltabull va cursar harmonia, contrapunt i composició.

A començaments dels anys 50 va tenir l'oportunitat d'anar a Itàlia per continuar estudiant i poder desenvolupar l'activitat artística. El 1950 i també el 1952 va obtenir una beca per estudiar a l'Accademia Chigiana de Siena. També va ser a Siena on va aprendre a tocar el clavicèmbal i l'arpa, instru-

Àngela Perera i Canongia (1862-1953)
Una de les primeres cinc missioneres que van anar a Guinea. De l'orde de les Missioneres de la Immaculada Concepció, bona part de la seva vida la desenvolupà al col·legi de Vilassar de Mar.

Concepció Piniella i Blanqué (1877-1953)
Dona de gran formació intel·lectual. Professora de cant i solfeig de l´Orfeó Manresà durant vint anys. Pintora i impulsora de les sardanes a Manresa

Pilar Planas i Martí (1912-1967)
Pintora moderna i avançada, professora de dibuix a l'institut Lluïs de Peguera. Va exposar a Barcelona i a d'altres indrets de Catalunya, i la premsa es va fer ressò de la seva obra. ***Foto: Arxiu Olga Planas***

ments poc comuns a les escoles de música. El 1979 va obtenir una altra beca, aquesta vegada de composició, per participar en el Curs d'Estiu Música a Compostel·la, a la classe de Rodolfo Halffer.

Durant tota la vida ha compaginat la composició, l'ensenyament i els concerts, especialment entre 1947 i 1953, en què van ser nombrosos. Com a professora, va impartir classes de piano i de guitarra al Conservatori de Música de Manresa durant set anys i de piano i harmonia al Conservatori de Música de Mataró, filial del Liceu. Més tard també a Mataró, a l'Institut Alexandre Satorras.

Teresa Borràs ha estat una compositora original i poc convencional que, amb una sòlida formació en harmonia i contrapunt, tenia un especial interès per la combinació d'instruments. Va editar tres discs. Obtingué l'accèssit del premi Caterina Albert i Paradís de 1997. Continua fent composició, ara utilitzant les noves tecnologies i treballant en l'edició de les seves partitures. Es pot consultar la seva extensa obra a l'Associació Catalana de Compositors *(http://www.accompositors.com)*.

Dolors Molist i Colom
(Manresa, 1917)

Enamorada de França, on es va exiliar el 1939 i on ha viscut quasi seixanta anys de la seva vida, Dolors Molist i Colom és una manresana de 91 anys que ha viscut tres guerres: la Guerra Civil espanyola, la Segona Guerra Mundial i la guerra d'Algèria.

Va néixer a Manresa el 13 de gener de 1917. De família republicana i de procedència petitburgesa, fou la tercera de sis germans. La família malbaratà el seu patrimoni i es traslladà a Artés per començar de nou.

La Dolors no va anar a l'escola, però l'avi matern li va inculcar l'amor per la lectura. Ha estat una autodidacta que ha arribat a escriure, en francès, un petit llibret de les seves memòries. Als dotze anys va començar a treballar a la fàbrica. La seva vida la marcà un jove idealista de qui es va enamorar quan tenia divuit anys, en Climent Santacreu, que era de Berga i treballava, amb el seu germà, en la construcció de la Cooperativa Vinícola d'Artés. Anarquista convençut, va ser cap del comitè revolucionari i s'allistà a la columna Durruti per anar a lluitar al front. Va arribar a ser comissari i es relacionava amb Durruti i Ascaso. El van ferir i, mentre es recuperava a Artés, es van casar. Era el 1936. D'un germà de la Dolors, l'Ignasi, que era de la lleva del Biberó, només en van saber que havia mort a l'Ebre..

En acabar la guerra, les tropes franquistes van entrar a totes les cases dels rojos d'Artés. Com que no van trobar en Climent, la que en va patir les conseqüències va ser la mare de la Dolors. Quan anava a l'Ajuntament a buscar menjar, li deien que li'n donarien quan el seu gendre tornés. Havia d'anar a robar menjar a les nits.

Camí de l'exili

Acaba la guerra i, aconsellada per en Climent, que estava empresonat, la Dolors emprèn el camí de l'exili i se'n va cap a França pel coll del Portús. Anava en un cotxe amb altres republicans, però el camí era arriscat i el xofer els va deixar a la carretera abans d'arribar a la frontera. Va seguir a peu amb homes, dones, gent gran, nens... Recorda que va girar el cap i que no va plorar; era jove i no podia pensar que deixava Catalunya per sempre.

Ja en territori francès, als homes els van portar cap al camp d'Argelers i a les dones i els nens els van fer pujar en un tren cap a Toló. Allà els van repartir en autobusos i en direcció cap a Niça n'anaven deixant un grup a cada població. La Dolors va baixar a Flassants-sur-Issole. Va viure uns mesos en un camp de refugiats improvisat a l'església del poble. La gent els donava llegums i els portava matalassos.

S'assabentà que en Climent era viu a Catalunya i, aprofitant que el govern franquista va oferir la possibilitat de tornar a Espanya, agafà un autobús de retorn, que passava per Hendaia. En arribar a Saint Jean-de-Luz, la Creu Roja els va fer baixar. Les tropes de Franco els esperaven amb entrepans. Si en volien un, havien de cantar el Cara al sol. *«Jo ja el portava de casa i*

Clara Ramos i Rojas (1919-1983)
Pintora i poetessa nascuda a Madrid però establerta a Manresa. La seva pintura és molt personal, té obra exposada a Mèxic. També publicà poesia: *Mis Sencillas Poesias.*

Marina Sardans i Casas (1922-2007)
Fundadora de la Llibreria Sobrerroca, l'any 1939, juntament amb el seu germà Isidre. La llibreria va esdevenir un important grup comercial. Comercianta i negociant. *Foto: Regió7*

Mare Serafina (1543-1608)
Monja fundadora de les Caputxines a Espanya, l'única dona que trobem a la Galeria de Manresans Il·lustres. Aquest desembre passat s´ha celebrat els 400 anys de la seva mort amb diversos actes.

Anna M. Solà Sardans (1918-2004)
Militant del PSUC. En nom de La Unió de Dones de Catalunya, el 1938 a través del diari *El Dia*, fa una crida a les manresanes antifeixistes a unir-se. En acabar la guerra va ser empresonada i quedà en llibertat l'any 1941. *Foto: Anna M. Batalla*

manera activa dintre el moviment obrer. El 1974, als 65 anys, en Climent mor i la Dolors segueix a França fins al 2007, que torna a Manresa, *«a casa»*, com diu ella. *«Estimo França, no en diré mai mal. Em van obrir la porta i em van donar la mà»*. Als 91 anys la Dolors és una dona amb energia i amb ganes d'explicar la seva vida, ara que ha tornat a Catalunya.

(entrevista feta a Manresa, el 3 d'abril de 2008)

no el vaig cantar», diu la Dolors. Van seguir fins a Barcelona, on els van instal·lar a l'antic Pavelló de Romania, a Montjuïc. La Dolors es va escapar i va aconseguir arribar fins a Manresa. Mentrestant, en Climent havia aconseguit fugir de la presó i el seu pare l'havia ajudat a travessar la frontera cap a França.

Per segona vegada la Dolors emprèn clandestinament el camí cap a França. Ara estava fitxada com a persona que havia tornat amb *«bones intencions»*. Tot un grup, eren dotze, van pagar dos xicots, que els van conduir per la Guingueta d'Ix (Bourg-Madame). *«Ens van deixar dalt de la muntanya i ens van dir que quan la guàrdia s'allunyés que baixéssim corrents, que trobaríem un corrent d'aigua petit i que quan fóssim a l'altra banda ja seríem a França. Em vaig posar a córrer i vaig arribar a Oceja»*.

Comença la vida amb en Climent

Sense equipatge ni diners, però lliure, la Dolors era altra vegada a França. Troba feina a l'Hôtel de France de Mont-Lluís i aconsegueix treure en Climent del camp de concentració d'Argelers. Creu que a Argelers no és que els tractessin malament, és que no els tractaven. Recorda que tenien molta gana: *«Quan jo treballava al restaurant els portàvem cacauets i es menjaven les clofolles i tot»*. Ella havia tingut problemes, però recorda que ell *«estava abatut. Se li notava als ulls, però amb les seves convicccions inalterables. Vivia perquè havia de viure, però ja no va ser la mateixa persona . Es va jugar la vida i va perdre. Era molt idealista i jo el comprenia, no era feliç»*. Per fi van començar una vida junts.

Una vida marcada per dues guerres més, la Segona Guerra Mundial i la guerra d'Algèria i, més endavant, pel Maig del 68 francès. Durant la Segona Guerra Mundial, a França, en Climent s'allistà a la resistència. Més endavant, van viure uns deu anys a Algèria, on una germana de la Dolors també s'havia instal·lat. A l'inici de la revolta dels autòctons contra el protectorat francès els van fer fora del país. *«Aquella no era la nostra guerra»*, diu la Dolors.

El 1962 tornen a França i s'instal·len a la Roque d'Anthéron (Provença). Viuen el Maig del 68, el Climent de

"La Unió de Dones de Catalunya" crida a totes les dones manresanes

«Tots els catalans han de donar l'exemple. S'ha de produir una mobilització de treball de fortificacions i una mobilització general de homes per al front de ba.alla. A les portes del nostre territori lluiten aferrisadament els nostres soldats. Cadascú al seu lloc. Cadascú de la reraguarda al punt del seu deure. Cada home un gegant! Cada català un home!».

Ho ha dit el nostre President, i nosaltres, com a bons catalans, com a bons espanyols, tenim el deure d'acatar fidelment les seves paraules.

Avui que veiem la nostra terra estimada trepitjada pels invasors, hem d'unir tots els nostres esforços i adreçar-los tots a una fita, la que tenim assenyalada des del 19 de juliol, la victòria republicana.

Es a aquest fi que les dones pertanyents als diferents partits polítics i sindicals de Manresa, hem treballat incansablement fins a arribar assolir constituir a la nostra ciutat «La Unió de Dones de Catalunya», en nom de la qual ens dirigim avui a totes aquelles altres dones de Manresa que no pertanyen a cap partit polític, a totes aquelles altres companyes que sols pertanyen a una central sindical i a totes les dones antifeixistes sense distinció de cap mena que encara no han vingut als nostres rengles; a totes aquelles els hi diem: Companyes; ha arribat el moment que l'esforç individual, malgrat ésser molt intens, no té resultats positius. Cal que totes les dones antifeixistes treballem conjuntament per a portar tot l'escalf, tota la tendresa, tot l'ajut moral i material que manca als nostres combatents; cal que treballem estretament unides per encoratjar a tots aquells que, pot ésser per falses interpretacions, no saben fer front a les contrarietats pròpies de totes les guerres; cal treballar, demostrant als nostres companys hospitalitzats que sabem estimar tota la seva abnegació i sacrifici; cal treballar per a suplir a tots aquells companys que fidels complidors del deure de tot bon ciutadà, s'incorporen a l'exèrcit.

Aquestes són les tasques primordials que tenim a realitzar; les realitza ja «La Unió de Dones de Catalunya» a totes les contrades de la nostra terra. Serem nosaltres, serà Manresa la única ciutat que deixarà de cumplir amb llur deure? No, i ben clarament ho demostra el nombre crescudíssim de companyes que vénen a demanar l'ingrés a «La Unió de Dones de Catalunya». Però no n'hi ha prou; cal que totes les dones manresanes, totes sense excepció, totes aquelles que es senten veritablement antifeixistes, vinguin a engroixir els nostres rengles.

Dones manresanes: «La Unió de Dones de Catalunya» us espera.

Manresa 18 d'abril del 1938. — Per «La Unió de Dones de Catalunya», ANNA M. SOLA.

El Dia

Llegiu-lo i feu-lo llegir!

Crida de la Unió de Dones de Catalunya a les manresanes, publicada al Diari El Dia (18 d'abril de 1938) per Anna Solà Sardans. *Fons Biblioteca del Casino*

Escola l'Espill

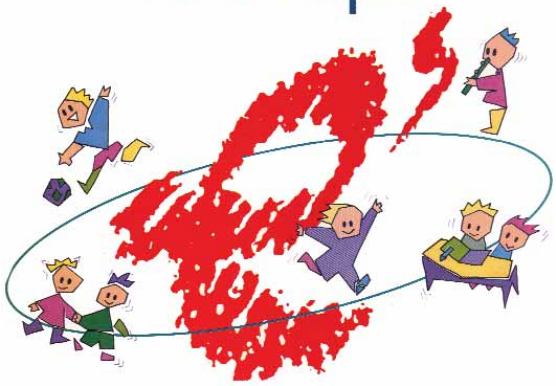

La màgia d'aprendre en una escola petita o en una gran família

C/ Sant Joan, 51-59 - MANRESA
Tel. 93 877 31 19
escola-espill@xtec.cat

JOSEP M. OLIVA
jmoliva@elpou.cat

La primavera

Em jugaria qualsevol cosa que tota la gent que escriu a aquesta revista, i a totes les altres revistes i a tots els diaris, es va estrenar algun dia de fa molts anys amb una redacció escolar de tema obligat: *«La primavera»*. Ignoro si la canalla d'ara encara en fa de redaccions, però els nens i nenes que anàvem a col·legi en temps del franquisme apreníem a expressar-nos per escrit fent redaccions sobre temes que no sé si venien marcats pel Ministeri però que es repetien de forma circular i obstinada: *«La primavera»*, *«El Nadal»*, *«La fira»*, *«Les vacances»*... Parlàvem de la primavera amb un farciment de tòpics que ens havien inculcat com si fos el catecisme. *«En primavera los campos florecen y cantan los pájaros...»*, devíem escriure milers de nanos al mateix temps amb la candidesa de creure que aquelles frases se'ns havien acudit a nosaltres. Després, a mesura que ens vam anar fent grans, vam anar descobrint que aquella era l'estació de l'any que despertava més expectatives i que alimentava més estereotips. Vam admetre com a fet científic que *«la primavera la sang altera»* i això va coincidir amb l'adopció d'una altra frase que no figura al refranyer però que ha quedat fixada en el llenguatge masculí i que es repeteix d'any en any quan les temperatures es fan més agradables i les noies canvien el seu vestuari d'hivern per un altre de més lleuger. És llavors, en aquests primers dies de bon temps, quan, al pas d'alguna d'elles, sempre hi ha qui exclama: *«Aquest any no sé si ho aguantarem»*, i l'altre, amb una rialla de complicitat, li respon: *«No ho sé pas»*... però s'aguanta, s'aguanta cada any des d'en fa molts, fins que a la temporada que ve ens tornem a fer la mateixa pregunta.

Fora d'aquestes efervescències més elementals, la primavera ha servit d'inspiració a pintors com Boticelli, a músics com Vivaldi i a d'altres artistes i escriptors que han associat el nom d'aquesta estació als títols de les seves obres i que han contribuït a consolidar totes les imatges repetides que ens fan fixar des de ben petits sobre aquests dies de l'any. I hi ha, en fi, aquella primavera anticipada que proclama als quatre vents El Corte Inglés i que ja forma part de l'imaginari col·lectiu d'aquest país. Però a part de totes aquestes primaveres ideals hi ha una primavera real que no sé si ens altera la sang però que arriba puntual per aquestes dates. Per sentir-la, per disfrutar-la i gairebé per *«veure-la»* no cal anar a la vall del Jerte i embriagar-se de cirerers florits, ni cal buscar la flor de l'ametller per donar-ne fe. La primavera es respira als carrers de Manresa, sense anar més lluny. No cal ni tan sols anar al parc de l'Agulla, perquè s'ha infiltrat per tots els racons. L'he notada caminant pel carrer del Remei, passejant pel Born o topant-me, baixant per l'Alfons XII, amb el mur de formigó del búnquer de la Reforma. També allà hi he percebut en l'aire que el temps (en singular) està canviant. Que aquell renéixer de la naturalesa ens conforma un altre estat d'ànim que ni la grisor més profunda de tots els racons grisos d'aquesta ciutat no el pot aturar. Al mateix polígon de Bufalvent, allà on la duresa del cicle econòmic es pot sentir més propera, un s'adona que la llum del sol és diferent i que hi ha una alegria que no ve marcada per les circumstàncies sinó que ens ve donada pel clima i pel paisatge, pel mateix aire que s'hi respira. És una mena d'optimisme inexplicable que ens sembla que ens neix a dins. Va ser reflexionant sobre això que em va venir al cap un acudit que va aparèixer fa uns dies a *El Periódico* i que posava al contrapunt a totes les males notícies amb una sentència incontestable: *«Contra tot pronòstic, aquest any també hi ha primavera»*, deia. I un hauria desitjat que aquesta frase hagués figurat com un titular. El retorn de la primavera ens dóna la tranquil·litat de les coses bones que no canvien. El cicle del temps segueix com era previst, tot funciona com ha de funcionar, ens sentim vius. ■

El renéixer de la naturalesa ens conforma un estat d'ànim que ni la grisor d'aquesta ciutat no pot aturar

altecom
Internet de banda ampla professional
Allotjament i registre de dominis
Allotjament de servidors als Datacenters
Servei de Telefonia IP / Veu IP
C/Barcelona, 2 - Manresa - www.altecom.cat - altecom@altecom.cat - 902 123 902 i 93 874 20 59

SÍLVIA SERENA

D'Irlanda estant

Quan surto de casa per anar a treballar observo la preciosa vista que tenim de les muntanyes de Wicklow i els camps verds. Sento el cant dels ocells i respiro un aire pur, sense pol·lució. A prop d'aquestes muntanyes, a uns 12 km se situa la petita ciutat de Naas, en el *county* de Kildare, on visc des de fa dos anys. Naas té una població de més de 23.000 habitants i és molt popular ja que s'hi celebra el festival d'equitació de Punchestown. La distància entre Naas i Dublín és d'uns 33 km.

M'encanta la filosofia de vida de la gent irlandesa, la tranquil·litat per fer les coses, el seu sentit de l'humor. Em costa d'acostumar-me, però, al temps. A Irlanda hi plou molt, fa molt vent i fred i hi ha humitat. Trobo molt a faltar els cels tan blaus i el sol de Catalunya!. Al principi, quan vivia al centre de Dublín, caminava pels carrers al vespre i veia moltíssima gent sortint a la nit, observava molt ambient dels pubs, fins i tot durant els dies entre setmana, jovent amb molt de talent musical cantant i tocant musica pels carrers principals de la capital... Dublín ofereix una gran varietat d'activitats turístiques als seus visitants, la possibilitat de fer excursions en pobles situats als afores gaudint de les seves precioses vistes, i ofereix molt bones opcions gastronòmiques també. El mitja de transport en aquesta preciosa illa, ha millorat en els últims anys. Tot i així crec que ha de continuar millorant per oferir un servei eficaç i eficient.

Sílvia Serena i Claramunt treballa al Children's Research Centre, a Dublín (Irlanda)

Montserrat Vilar i Torras fa classes de piano i dirigeix corals a Viena (Àustria)

Quan vaig acabar la carrera de Turisme a Barcelona, vaig decidir anar a Dublín durant una temporada per aprendre i perfeccionar l'anglès i a la vegada poder tenir una experiència laboral en un país estranger. I l'experiència ha estat molt positiva, ja fa uns set anys i mig que hi visc. Tot i que no ha estat un camí de flors i violes i gens fàcil, haig de dir que viure en un país que no és el teu t'enriqueix com a persona, et fa créixer més ràpid, et fa ser mes objectiu/va i a la vegada et fa valorar més les coses, ja que tot el que vas aconseguint ho vas fent tu sol/a. Com a manresana, em sento molt agraïda i afortunada d'haver tingut l'oportunitat de fer-ho i a la vegada contenta amb mi mateixa per haver tingut la valentia de seguir endavant i lluitar per aconseguir els objectius estant lluny de casa. Sens dubte, ha estat una de les millors coses que he fet en la meva vida. Durant aquest camí vaig tenir la gran sort de conèixer el meu marit, el Joe. La vida és una autentica caixa de sorpreses! Tot i així, haig de dir que per molt que m'hagi agradat descobrir Irlanda, i que continua sent un trajecte interessant i enriquidor, trobo moltíssim a faltar la meva ciutat i Catalunya. La meva terra és en el meu cor. M'encantaria tornar-hi en un futur pròxim i tan de bo d'aquí a poc temps poder tornar definitivament. ■

MONTSERRAT VILAR

Des de Viena

Pensava que ho tenia tot controlat. Havia planejat fins a l'últim detall. En cas que hagués sim de córrer sabia que l'Alba, la meva filla de tres anys, es quedaria amb la seva germana més gran. El meu marit estava sempre a prop meu i no s'havia compromès per tocar concerts de guitarra durant aquesta època. La meva mare ja tenia el bitllet d'avió feia dies i arribaria amb quatre dies de marge per si s'avançava tot. Jo ja tenia ganes de sentir-me lliure, alleugerida i de tenir als braços la meva segona filla: la petita Laia.

Viena és una ciutat imperial, tranquil·la, ordenada i que ofereix moltíssimes activitats culturals. Fa onze anys que hi resido i com a músics ens hi sentim molt a gust. El nostre pis renovat però d'estil antic ja se'ns havia fet petit. Pressentia que una nova fase començava: l'embaràs portava un nou membre a la família i això canviava la constel·lació familiar. El pis nou seria molt més gran, més clar i semblava que no tindríem problemes amb els veïns pel fet d'estudiar piano i guitarra un munt d'hores diàries. A deu minuts de casa es troba l'anella del centre (Ringstrasse), que abans era la muralla que envoltava el nucli antic, l'anomenat districte 1 (Innenstadt). Cada dia faig un trajecte molt bonic per portar l'Alba al jardí d'infància. Amb el tramvia 46 viatgem fins al davant del teatre popular (Volkstheater) i després caminem per davant del Parlament, del teatre reial (Burgtheater) i de l'Ajuntament (Rathaus), edificis construïts entre el 1869 i el 1888, sense perdre de vista la magnífica església gòtica Votivkirche, els museus d'història natural i d'història de l'art, el palau reial Hofburg, la Universitat Central –fundada l'any 1365– i molts altres edificis històrics que estan a tocar i deixen entreveure la grandesa de l'època de la monarquia austrohongaresa.

Un dilluns a tres quarts d'onze de la nit vaig donar a llum la Laia en un hospital petit i familiar de Viena. I és que ella va anar a triar el moment menys apropiat. Era l'únic dia que la germana gran de l'Alba actuava cantant en un concert, el meu marit estava engripat amb 39 de febre, la meva mare encara no havia arribat de Catalunya i encara no havíem fet el trasllat del pis. Uf! Quan jo viatjava amb aquella ambulància en direcció a l'hospital pensava que no hi arribaríem a temps. Deu minuts després d'haver arribat ja podia abraçar aquesta nova criatura plena de vida i que em demostrava que sí, que tot és possible! Ara ja estem deixant un llarg hivern enrere. La Laia ja ha complert quatre mesos i somriu com si ja sabés que aviat vindrà la primavera. Els dies són més llargs i ja no es fa fosc a les quatre de la tarda. Els ocells comencen a refilar, surt el sol més sovint, els jardiners dels parcs ja cultiven milers de flors de tots colors, els arbres comencen tímidament a brotar i la gent regala amb més facilitat un breu somriure. Ja és ben certa aquella dita catalana: A l'estiu tota cuca viu! ■

MERITXELL CASAS
mcasas@elpou.cat

Pere Alastrué

MÉS ENLLÀ DE LA PRÀCTICA ESPORTIVA

Són més que coneguts els beneficis d'una pràctica esportiva regular. Fer esport és essencial per gaudir d'una bona salut, com també ho és per prevenir malalties. Però més enllà d'això pot aportar també molts beneficis a nivell psicològic i social. Pere Alastrué, psicòleg de l'esport i actualment vicepresident de la secció de Psicologia de l'Esport del Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya (COPC), treballa la psicologia aplicada a la base. Forma entrenadors per tal que sàpiguen fer millor la seva tasca, ajuda a controlar les emocions que senten els nens quan competeixen i gestiona la intervenció dels pares dins el món esportiu dels fills. En la seva pràctica diària també assessora entitats, municipis, fa formació per a federacions i programes on es desenvolupen valors a través de l'esport.

LA FRASE

«Es creu que el sol fet de practicar esport ja aporta un benefici en si. Però l'esport no deixa de ser un instrument. I un instrument té la utilitat que el que l'utilitza li vol donar»

—A banda dels beneficis que aporta l'esport a nivell físic, quins altres pot aportar a nivell més emocional?

—L'esport aporta molts beneficis però hi ha una mala creença. Es creu que el sol fet de practicar esport ja aporta un benefici en si. Però l'esport no deixa de ser un instrument. I un instrument té la utilitat que el que l'utilitza li vol donar. Si jo, com a professor, utilitzo l'esport per resoldre conflictes, més enllà de treballar l'educació física de base, serà una eina molt eficaç. Si jo, com a professor, l'esport només l'utilitzo com a mitjà lúdic, permetrà aquest aspecte.

—I es poden transmetre valors a través de l'esport?

—L'esport en si és una eina que permet transmetre el que tu vulguis. Ben entesa, és una eina que pot transmetre els valors més universals a nivell positiu com poden ser el respecte, la tolerància, la integració, la modèstia, la perseverança…

—I això, a la pràctica, com s'aplica?

—Es fa posant en situació esportiva el nens. Per exemple: Com et sents quan l'equip contrari marca un gol i es riu de tu? Molt enfadat. I quan sents aquesta ràbia, com actues? Vaig cap allà i intento picar-los. Aquesta és una situació on esportivament has d'intentar gestionar la frustració i la ira, i ensenyar el nen a ser assertiu. Li ensenyes com ho faries a nivell esportiu i després intentes trobar la manera que el nen ho generalitzi a qualsevol altra àrea.

—Hi ha un esport adient per tractar determinats tipus de conducta?

—Tots aquells nanos que poden tenir dificultats de relació amb els altres, no entenent-ho com a patologia, poden trobar en els esports d'equip, ben conduïts per un entrenador conscient i dins d'una bona directiva, una bona eina per aprendre a desenvolupar habilitats socials. En canvi, no aconsellem que un nen amb mancances d'habilitats socials l'apuntin a fer natació. I quan són bons els esports individuals? Quan veiem un nen excessivament competitiu o que li és un hàndicap molt important compartir. Aquí l'esport individual el que permet és un espai per ell mateix on la seva competència personal la pot desenvolupar prescindint dels altres a la vegada que l'ajudes a conèixer-se més a ell.

—Has treballat amb nens amb autisme, a través del judo, oi?

—Sí. Durant dos anys vam estar desenvolupant un programa aquí a Manresa, a través d'Ampans, que vam importar de València. Vam utilitzar els beneficis del judo. El nen amb autisme és un nen que té dificultats de comunicació, a l'hora d'interessar-se per coses que no siguin exclusivament els seus focus d'interès. I el judo, un esport on hi ha molt contacte físic i on la parella sempre és imprescindible, era un escenari ideal per provocar situacions que per ells mateixos no provocarien mai. Això ho vinculàvem a través del contacte físic, un aspecte que moltes vegades als nens amb autisme els resulta aversiu. Per tant, la nostra tasca va ser transformar un estímul aversiu com és el contacte físic en un plaer.

—El resultat?

—Quantitativament, no vam poder concloure que el judo curi res. Però a nivell qualitatiu sí que vam poder veure quin efecte havia tingut. Els comentaris de les monitores i monitors i de les famílies era realment molt satisfactori. Els nens havien adquirit conductes i predisposició a comunicar-s'hi i a establir-hi un contacte físic, quan abans moltes vegades el rebutjaven. ■

JAUME PUIG / Fotos: FRANCESC RUBÍ

L'Angle

S'hi arriba des del camí que arrenca del raval del Pont, sota el turó del Jeroni, que ressegueix el marge dret del Llobregat per un bonic bosc de ribera i s'enfila cap a aquesta masia amb llarga tradició familiar, que conserva l'antiga era delimitada per paret de pedra i els corrals. L'indret on s'assenta té una posició privilegiada sobre la vall i l'àmplia giragonsa que hi fa el riu, accident geogràfic que sens dubte dóna nom a la casa, que manté una important explotació agrícola, abans de fruiters i ara bàsicament de vivers d'arbres destinats a l'ornamentació de parcs i jardins. La urbanització propera del Marquet Paradís i l'arribada de l'autopista de Terrassa a Manresa, que travessa sense pietat l'extensa finca, han canviat radicalment la fesomia de l'entorn, que tot i així manté encara un cert aire feréstec i solitari. ■

JORDI SARDANS / Fotos: FRANCESC RUBÍ
jsardans@elpou.cat

Francesc Xavier de las Heras

Catedràtic universitari, fou cap del departament d'Enginyeria Minera de la Politècnica, des d'on va rebre l'encàrrec de la Generalitat d'estudiar el cost que suposaria solucionar els residus salins del Bages. Expert en carbons, s'especialitza en geoquímica. De jove havia estat cap de l'agrupament escolta Antoni Gaudí, a la Sagrada Família, i també va formar part del Moviment Universitari d'Estudiants Cristians. Del 2006 al 2008 fou vicerector de Docència i Estudiantat de la Universitat Politècnica de Catalunya. Des de fa un any, és secretari general del Consell Interuniversitari de Catalunya.

Quina és la teva funció com a secretari general del Consell Interuniversitari de Catalunya?

—La institució és la frontissa entre el govern de la Generalitat i les universitats de Catalunya. És l'òrgan en el qual es reuneixen els rectors i el govern de la Generalitat per prendre determinats acords, com ara avançar en la política d'igualtat de gènere, implementar les titulacions de Bolonya, que és l'espai europeu de l'educació superior... L'altra funció del Consell és ser responsable de tot el procés de la selectivitat, per les proves d'accés a la Universitat i situar als estudiants a les facultats que han demanat en funció de la nota obtinguda.

—Però, concretament, quina és la teva funció?

—La meva funció legalment és donar fe de totes les reunions celebrades. A la pràctica és, d'acord amb l'equip de gent amb qui treballo, anar avançant amb els acords que prenen conjuntament les universitats amb la Generalitat.

—És un càrrec tècnic o polític?

—Polític.

—Qui forma part del Consell?

—El formen fonamentalment els rectors i els presidents dels consells socials que conformen la junta. Després aquesta es divideix en comissions on hi ha els vicerectors per avançar en la política de recerca, acadèmica, estudiants, de gènere, política lingüística, gestió i internacional. També hi ha la conferència general, formada per rectors, vicerectors, estudiants, professors, presidents dels consells socials, sindicats i persones nomenades pel Parlament amb una certa trajectòria, que ajuden a definir i aconsellar cap on han d'anar les universitats catalanes.

«El Pla Bolonya dóna als estudiants la possibilitat d'internacionalitzar-se. S'aprofita per fer una sacsejada dels mètodes pedagògics i, per tant, hauran de memoritzar menys i aprendran més a treballar en grups»

Pla de Bolonya

—Quina és la teva opinió sobre el Pla de Bolonya?

—L'espai europeu d'educació superior és un procés que es va iniciar l'any 1998 a la Sorbona i que el 1999 els ministres europeus signen solemnement a Bolonya. En aquest procés pretenen que la mobilitat estatal existeixi també dins de l'àmbit europeu, de tal manera que professors, estudiants i professionals que es formen dins les universitats puguin moure's per tot Europa, sense fronteres, com ja passa amb les mercaderies. L'equivalent a l'euro seria el crèdit ECTS (European Credit Transfer System), que ja està implantat en el 90% dels països que van signar el Pla i Espanya és un dels últims a fer-ho. Ara, en una època de crisi financera i immobiliària, Bolonya s'ha convertit en el boc expiatori del malestar de la comunitat universitària, com també n'hi ha en molts altres sectors de la societat. A Barcelona es van desallotjar 53 persones, mentre que d'estudiants a les diferents universitats de Barcelona n'hi ha més de 150.000. D'universitaris catalans n'hi ha 220.000. Per tant, són col·lectius minoritaris, que aprofiten diverses circumstàncies com les Olimpíades o el Fòrum, els que actuen violentament i posen en tensió el sistema universitari. Per què la majoria d'estudiants de secundària pensen que Bolonya és un pla dolent? Fa sis anys recordo que estudiants meus de Mines estaven compatibilitzant feina amb estudis. I això, continuarà així. Per què diuen que Bolonya no ho permet?

—Què hi guanyen els estudiants amb el nou Pla?

—La possibilitat d'internacionalitzar-se; és a dir, de moure's per Europa sense que cada vegada que vagin a una altra Universitat hagin de convalidar, i també canviar d'una carrera a una altra, ho puguin fer amb naturalitat sense perdre-hi res. Aquest Pla també s'aprofita per fer una sacsejada dels mètodes pedagògics i, per tant, hauran de memoritzar menys i aprendran més a treballar en grups. Amb el canvi metodològic també hi sortiran guanyant. A més hi haurà un apropament de l'estudiant amb la seva realització professional. Curiosament, a tots els països d'Europa, les queixes són a l'inrevés i es demana que la Universitat s'apropi més a l'empresa, com en el cas de Grècia. Aquí, el discurs de la privatització s'arrossega des que jo anava a la Universitat.

—Així doncs, Bolonya no és un pas més cap a la liberalització de l'ensenyament?

—No, per una raó. Si fos així els pressupostos del govern de la Generalitat cap a les universitats haurien de tenir una tendència a la baixa i un increment de les aportacions de les empreses. En canvi, el que hi ha és un creixement de les aportacions de l'erari públic.

—Per tant, no entens les queixes estudiantils?

—Sí que les entenc perquè hi ha una sensació de malestar. Però també és cert que darrere de Bolonya hi ha molts fantasmes. No és veritat que no es pugui treballar i estudiar, tampoc que s'es-

tigui privatitzant la universitat, tal i com demostren els pressupostos de la Generalitat, que estan creixent. Que s'han suprimit carreres? És clar que no; ara bé, tampoc no és bo que hi hagi classes amb tres alumnes per raons d'eficiència. No hem d'oblidar que el ciutadà està pagant el 80% de la carrera dels estudiants i potser hi té alguna cosa a dir. Es pot generar un cert malestar que és comprensible, i més quan els diners són de tots i tothom vol que se'n faci un bon ús.

—Què opines de la violenta actuació policial de fa uns dies?

—Es veia a venir que acabaria amb plors, com deia Ovidi Montllor. Els arguments dels que ocupaven la Universitat es van anar desmuntant amb la convocatòria de la Taula Nacional per a la Universitat Pública. La Universitat de Barcelona, per mitjà del seu claustre, va decidir que s'aplicaria Bolonya. Si desapareixen els arguments arriba un moment que no té sentit l'ocupació perquè ja s'havien muntat tots els mecanismes per tal de poder dialogar. Va quedar un residu del col·lectiu que es va resistir i que s'havia de treure. Es va fer sense violència, però unes hores més tard van voler tornar a entrar amb actituds violentes que penso que en qualsevol país democràtic no s'han de permetre. Les persones que en el govern estan especialitzades perquè aquestes actituds violentes no prosperin són els policies. Es tracta d'una policia totalment democràtica, això no vol dir que algú se li anés la mà amb la porra, però la situació violenta d'alguns estudiants era indiscutible.

—El conseller Huguet és poc dialogant?

—Penso que ha posat els mecanismes per poder dialogar, però determinades actituds violentes dels estudiants universitaris ho han dificultat.

—En quina situació valores Manresa en l'àmbit universitari?

—Durant anys Manresa gairebé vivia d'esquena a la universitat. Hi havia la Politècnica, que era una gran desconeguda, com també hi va haver en el seu moment les escoles d'Infermeria i Magisteri. A la dècada dels 90 es va descobrir la força que té per a una ciutat el fet de disposar d'Universitat i es va apostar per fer créixer la Politècnica i ajuntar diverses escoles a la FUB. Després es fa el projecte clau del Centre Tecnològic de Manresa, avalat per la Universitat Politècnica de Catalunya, que en continua essent un important accionista i impulsor. A la Politècnica es desenvolupen els doctorats i tornen a venir estrangers a Manresa. Es fa la Biblioteca de la Politècnica a l'Escorxador en un moment de creixement en què la ciutat fa una aposta definitiva pels estudis universitaris. Fins i tot en època de crisi és bo fer una aposta de ciutat, no de partit, pel coneixement.

—Com està actualment la investigació universitària?

—A Catalunya des que vaig acabar la carrera ha fet un gran creixement. És una recerca en alguns casos puntera a nivell internacional. Fins i tot se'n fa a Manresa, que només ha d'envejar de Barcelona la massa crítica; és a dir, força gent seguint la recerca. Som un satèl·lit de Barcelona que és el focus de recerca més important de la Mediterrània nord. Barcelona és un punt clau de l'Europa del sud.

Investigació

—La dotació econòmica per a investigació és suficient?

—Mai no n'hi ha prou. Però vist com estava fa 25 anys, ara hi ha molt diner públic, tot i que falten aportacions del sector privat.

—El sistema de beques per a la investigació és democràtic?

—Sí, però hi ha un problema d'equitat. A Espanya, les diferents comunitats autònomes tenen una captació d'estudiants becats diferents, que cal reequilibrar. És un problema semblant al del dèficit fiscal respecte dels impostos.

—Continuen havent-hi capelletes a la Universitat que frenen la veritable investigació?

—N'hi ha, però aquests equips es condemnen ells mateixos i no són punters. Si vols que tiri endavant la recerca has d'escollir els millors, siguin de casa teva o dels antípodes. Catalunya ha agafat una línia interessant amb els contractes ICREA, que capten els millors talents del món per anar als centres de recerca i a les universitats. És clar que un país amb visió de futur necessita aquests equips de treball.

—Per què els bons investigadors encara continuen sortint a l'estranger?

—Als anys 70 i 80 la fuita de cervells de les comarques a Barcelona era total. Quan apareix el CTM a Manresa, és gent de Barcelona que ve cap aquí. En l'àmbit de la recerca mundial, qualsevol investigador està forçat a marxar uns anys a fora, gairebé per llei. De manera que quan torna pot tenir prou currículum per guanyar una plaça, tot i que és cert que alguns es queden a fora perquè hi troben més facilitats. Ara bé, en alguns casos, també és cert que s'està girant aquesta tendència. Per exemple, a Barcelona els biopols relacionats amb la medicina atreuen investigadors estrangers.

—En quines disciplines s'ha avançat més al nostre país en el camp de la investigació?

—La part biomèdica és la nineta dels ulls. Però també s'ha avançat en tecnologia, encara que els resultats no són tan vistosos. Concretament s'ha avançat força en la investigació al voltant de l'automòbil, amb la incorporació de nous materials.

Universitat i empresa

—En l'àmbit de les relacions entre universitats i empreses, en quines qüestions concretes s'ha avançat més darrerament?

—Les empreses han vist que la Universitat els podia subministrar processos d'innovació. Darrerament s'ha descobert que la Universitat no és una torre d'ivori on hi ha uns savis que rumien lluny del món, sinó que moltes de les coses que s'hi pensen es poden aplicar. Poso l'exemple de quan estudiava el 1979 la carrera de químiques, on el microones era un aparell que fèiem servir per mesurar els angles de les molècules. En cap moment, aleshores, a ningú no se li va passar pel cap que aquell aparell servís per escalfar la xocolata. Hi van portar un seguit de casualitats. L'empresa és un aliat de la Universitat.

—Quins són els contractes més habituals entre universitat i empresa?

—N'hi ha de molts tipus. Des dels de pràctiques als de servei, de poder fer una analítica d'una aigua fins a un estudi de la hidrologia del riu Llobregat. Tant entren en joc les empreses públiques com les privades. Estan en contacte amb les universitats, els ajuntaments, les diputacions, les fundacions, els hospitals o els serveis socials. Patents de productes farmacèutics des que neixen fins que es poden subministrar...

Investigador científic

—Com és la teva recerca sobre els carbons catalans?

—Fins llavors no s'havien estudiat. De manera que quan fèiem les sortides de la colla al Delta de l'Ebre, a Ogassa, a Fígols o a Santpedor, on també hi ha petites capes de carbó, començava a picar amb el pic i agafar mostres de carbó per emportar-me-les al laboratori i a l'estiu extrèiem el carbó amb un dissolvent i la part concentrada de matèria orgànica l'analitzava amb el mateix aparell que havia dut Joan Oró a la Lluna per explorar-hi els principis de la vida. Estudiàvem molècules orgàniques mitjançant un espectròmetre de masses (que a partir de 1993 també vam tenir a Manresa). Per mitjà d'aquest aparell, les molècules es poden identificar. Per exemple, sabem que hi ha colesterol als carbons.

—Quins altres resultats s'obtenen a través de l'estudi de les molècules?

—A partir de les molècules identificades reconeixes els materials que arriben als llacs o mars. Per exemple, el Bages havia estat un mar a l'eocè i s'hi poden reconèixer compostos típics d'ambients marins. Sabem el tipus de bacteris que hi havia, així com algues i plantes superiors. A part d'aquestes aportacions també es pot conèixer l'ambient. Així doncs, a la Cerdanya, on vaig estudiar els carbons que em va facilitar Ramon Margalef, em van permetre saber el clima que era tropical, perquè hi havia uns compostos químics que avui dia només es troben en ambi-

«En la meva tesi doctoral identifico per primera vegada una vintena de compostos nous que ningú al món havia trobat. Vaig tenir una sensació semblant a la que té un artista en fer una peça»

ents tropicals. Així mateix també es pot saber la temperatura d'aquells mars i seguint uns determinats paràmetres pots reconstruir què va passar fa milers i fins i tot milions d'anys. Algunes tesis fan reconstrucció del paleoclima agafant un sediment concret d'un llac, per exemple.

—Què vas estudiar en la teva tesi doctoral?

—Els compostos químics que hi havia en roques que provenien d'una conca (llacs, deltes o zones costaneres), però en el meu cas eren llacs i fòssils de zones de la Corona d'Aragó. És a dir, que tinc mostres des del nord a la Cerdanya fins al sud a Ribesalbes, a la Plana Baixa de Castelló. A partir d'aquestes roques sabia com era el llac, quins organismes hi havia, si era som (amb molta evaporació, sulfats i salobre) o més aviat profund com el de la Cerdanya.

—A quines conclusions vas arribar?

—Molt poques. Però una de les que més em serveixen vitalment és la d'identificar per primera vegada una vintena de compostos nous que ningú al món havia trobat. Simplificant, em vaig trobar un hidrocarbur que en dèiem una T sofrada: llavors no se'n sabia l'origen, però és un compost que sintetitzen unes determinades algues. Vaig veure que aquest compost s'havia transformat en uns tiofens i uns tiolans que vaig ser el primer de trobar. Vaig tenir una sensació semblant a la que té un artista en fer una peça. També vaig descriure l'ambient que hi havia en aquests set llacs que vaig estudiar. (Cerdanya, Campins al Montseny ...) També vaig poder seguir com la natura canviava amb el temps uns determinats compostos químics i els transformava.

—Quina hauria estat l'evolució de Montserrat?

—Era una zona deltaica que anava a parar a un mar que venia de Bilbao i arribava fins aquí. D'això fa 40 milions d'anys. Es va anar tancant, però hi anaven a parar uns rius que hi abocaven sediments molt importants. Tant Josep Biosca com Joaquim Sanz, del Museu de Geologia, ho han explicat bé. A Montserrat hi ha zones on s'han trobat cocos fòssils. Per tant, era una *platja* de tipus tropical, amb molts sediments. Quan aquests consoliden es van esquerdant i esmicolant, i per això de tant en tant baixen trossos de muntanya. Durant milions d'anys aquesta muntanya es va clivellant i rebaixant a còpia d'aigua i de vent que hi donen les formes que té. A Manresa, la pujada des de la via fins a Cal Gravat era també una zona d'esculls coral·lins.

—Com és el petroli que hi ha a Catalunya?

—El de Tarragona és relativament recent, de quinze milions d'anys. Però com que és molt ric en sofre és molt dolent per cremar. A més a més, aquests compostos de sofre quan es cremen produeixen SO^2 o SO^3 i causen la pluja àcida. A Organyà hi ha unes roques mares de petroli, que el generen, però com que no troba una trampa geològica que el tapi, actua com una esponja. El petroli surt a l'atmosfera, l'oxigen el degrada i desapareix, tal com passa també a la mina de Riutort, Bagà.

—A quines conclusions arribes arran de l'estudi dels focs del Bages i el Berguedà?

—Vaig analitzar especialment el que hi va haver a Puig-reig, Gironella i també la zona de Castelltallat, el juliol de 1996. Es tractava de veure quins efectes tenien els productes del foc, com ara les cendres, sobre els rierols. Vam fer un seguiment sobre les aigües de les rieres, concretament la de Merlès. Vaig arribar a conclusions sorprenents, ja que com a científic tenia la hipòtesi de partida que aquells focs tan escandalosos, amb gran quantitat de cendres i fums, suposarien que aquells rius tindrien una gran quantitat de continguts d'hidrocarburs aromàtics policíclics, productes que habitualment apareixen amb la combustió i són cancerígens. Per tant, pensava que n'hi hauria molts i que superarien el llindar del que és admissible. Doncs, no. Va resultar que els nivells d'aquests compostos estaven per sota del previst i les aigües no eren tòxiques perquè no s'arribava als 200 nanograms per litre. La natura amb poc temps fa neteja. L'aigua era bruta, però no tòxica.

—Quines conseqüències té l'aprofitament miner de les aigües del Cardener i del Llobregat?

—El problema de les mines de potassa són els materials del runam, fonamentalment el clorur de sodi que no s'explota i els

porquetprat
RÈTOLS
RETOLACIÓ VEHICLES
PANCARTES PUBLICITÀRIES
IMPRESSIÓ GRAN FORMAT
VINILS ADHESIUS
Jorbetes 40-42 · 08241 Manresa · Tel. 93 876 84 58 · retols@porquetprat.cat

fangs provinents de les capes d'argila entre vetes de sal que es van acumulant a les basses.

—*Com es pot solucionar el problema dels residus, concretament a Sallent?*

—És difícil de respondre des de la meva posició, ja que fins l'any 2006 vaig ser cap del departament d'Enginyeria Minera de la Politècnica i vam rebre l'encàrrec de la Generalitat de veure què podíem fer amb els residus del Bages. Hi ha molts estudis sobre altres utilitzacions de la sal, del transport de salmorres a través de col·lectors, la reutilització del clorur de sodi tal com s'està fent a Cardona. En el nostre cas vam estudiar el cost de reintroduir la sal dins la mina. En els moments en què vam començar l'estudi era una opció viable que ja s'ha pres en algunes mines del món, com ara Thailàndia. Es va fer un estudi dels costos del que podria representar i es va presentar a la Generalitat, que és qui ha de decidir al respecte.

el Perfil

Francesc Xavier de las Heras Cisa neix a Manresa el 2 d'abril de 1958. El seu pare, Isaac, procedeix de Salamanca, concretament de Bañobárez. La seva mare, Montserrat, és de Premià de Mar, tot i que el cognom Cisa procedeix de Torí, i professionalment havia treballat a l'Ajuntament de Manresa mentre que el seu pare havia fet de guàrdia urbà, treballador de la Lemmerz i comptable a Cintes Dalmau fins que es va jubilar als anys 90. Comença a estudiar als Infants, d'on passa a la Renaixença fins que fa la Preparatòria amb el senyor Vidal per entrar a l'institut Lluís de Peguera, on fa el batxillerat fins a COU. El 1975 passa la primera selectivitat i el 31 d'octubre comença els estudis de Ciències Químiques a la Universitat de Barcelona. *«Per tant, al cap de 20 dies, ja vam tenir els dies de dol, i tornar cap a casa»*. Es llicencia el 1980. Mentre estudiava s'estava a casa d'uns avis a Molins de Rei i els dos últims anys en un pis de l'Eixample, com a rellogat, que compartia entre d'altres amb Miquel Pons i Joaquim Collado després. Procedia de l'àmbit de l'escoltisme i havia format part de l'agrupament del Cardenal Lluch i després va ser cap del Gaudí de la Sagrada Família. És diplomat en Teologia i formava part del Moviment Universitari d'Estudiants Cristians, amb Imma Mayol, Josep M. Terricabras i Josep M. Carbonell. És també un tastaolletes cultural.

El 1981 fa la tesina o treball final de carrera dins del grup de síntesi de pèptics (proteïnes molt petites), on treballa amb el manresà David Andreu. Defensa la tesina el novembre i dos mesos abans a través de la Teresa Just fa unes entrevistes per entrar a la Politècnica, on ingressa com a professor de química el 1981 i s'hi estarà fins a la Setmana Santa del 2008, en què agafa una excedència. A partir de 1985 comença a fer els cursos del Doctorat per mitjà del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC), on coneix Joan Albagés, especialitzat en química orgànica relacionada amb la geologia que l'accepta dins del seu grup de treball. Així doncs, es dedica a la geoquímica orgànica i s'especialitza en carbons. Presenta la tesi sobre *Geoquímica orgànica de conques lacustres fòssils,* el febrer de 1989. Dos anys abans n'havia fet l'índex a Budapest. Del 1981 al 1987 es manté com a professor interí i aquell any guanya les oposicions de titular d'Escola Universitària i el 1992 les de càtedra d'Escola Universitària. Finalment, el 2006 i també per oposició és catedràtic contractat pel programa Serra Húnter i deixa de ser funcionari, tot i que la plaça és equivalent a la de catedràtic d'Universitat. Pel que fa als estudis a l'estranger, l'abril de 1989 se'n va a la Universitat d'Oklahoma (EUA) durant mig any i és la primera vegada que es dedica als estudis sobre el petroli. Treballa amb el professor Philp, especialista en carbons i també estudia les roques mare dels petrolis. Aquell any es casa amb Rosa Vila, d'Artés, amb qui tenen dos fills: Laia i Francesc. A l'estiu de 1990, amb una beca de Caixa Manresa, va a Delft (Holanda) on hi ha un grup punter de geoquímica que treballa amb roques recents per estudiar climes i temperatures, on s'estarà tres mesos. Del 1985 al 1992 assisteix a Congressos on presenta resultats de les seves investigacions. A partir de 1993 disposa de l'espectròmetre de masses a Manresa i comença a dirigir sis tesis doctorals (a Roser Gorchs, Àngels Olivella, Miquel Cabrera, Xavier Roca, Montse Tortosa i Josep Bassas), on s'estudien diverses conques, carbons i sediments recents, tot girant cap una part més ambiental. Així, l'última tesi ja estudia organismes vius: els compostos orgànics estudiats en algues, plantes en ambients salabrosos, microorganismes, plantes aromàtiques... Presenten els resultats d'aquestes investigacions en congressos de Medi Ambient (sobre les aigües del Cardener i Alt Llobregat); en congressos de geoquímica (resultats de roques mares de petroli o de jaciments, com ara el llac d'Orce, on Josep Gibert va trobar restes d'homínids i de multitud de mamífers). Conjuntament amb Miquel Cabrera, professor de l'IES Lluís de Peguera, estudien aquest llac som. Del 2000 al 2006 és cap del departament d'Enginyeria Minera de la Politècnica i rep l'encàrrec de la Generalitat d'intentar solucionar el problema dels runams salins bagencs. Forma part de la candidatura d'Antoni Giró, que el març del 2006 guanya contra pronòstic les eleccions al Rectorat de la UPC i passa a ser vicerector de Docència i Estudiantat fins al 2008 en què el conseller Josep Huguet li proposa el càrrec de secretari general del Consell Interuniversitari de Catalunya, que accepta. ■

1959

El dia 21 de febrer de 1959, Festa de la Misteriosa Llum, l'Abat de Montserrat, P. Aureli M. Escarré, va celebrar la missa matinal al reconstruït *Temple de La Llum - Parròquia de la Mare de Déu del Carme,* a les vuit del matí. El vespre abans, el Dr. Ramon Masnou Boixeda, bisbe de Vic havia beneït la nova església d'estil neogòtic, inacabada però. El projecte fou realitzat per l'arquitecte Joan Rubió Bellver i la benedicció de la primera pedra havia estat en la festa de la Llum de l'any 1944.

La fotografia correspon a l'entrada solemne del bisbe per oficiar la Missa Pontifical, acompanyat de l'Abat de Montserrat. En aquesta celebració tan esperada predicà l'homilia el Dr. Josep M. Gasol; l'Orfeó Manresà interpretà la *Missa del Papa Marcel* i els Amics del Cant Gregorià, juntament amb el Cor Parroquial del Carme, els cants propis de la missa de la Trinitat.

Els administradors de la festa, membres de l'Agrupació Manresana de Folklore –el seu Esbart Manresà commemorava el 50è aniversari de la fundació– foren David Casas, Marcel·lí Llobet, Josep M. Roqueta, Juli Sanclimens i Francesc Soler Mas. Cal remarcar que el programa d'actes estava inserit amb l'Auca de la Llum completa –un esdeveniment molt celebrat– formada per vuitanta-tres dibuixos de Joan Vilanova, amb lletra de Ramon Albareda. Mesos abans la revista *Bages* n'havia publicat alguns de forma esparsa.

La circumstància que unes il·lustracions de l'Auca fessin referència als problemes amb el bisbe de Vic el s. XIV amb les discussions «*per l'aigua que passava per les terres del Bisbat*» l'entredit a la ciutat, i les referències al projectat monument a la Sèquia «*Una estatua d'en Clarà? – Bé la deuran destapar!*» van ser causa que el bisbe escrigués una carta al president dels Administradors en què mostrava la seva disconformitat per incloure l'Auca en el programa on figuraven actes religiosos.

(A la fotografia figuren alguns membres del consistori municipal, Tarazona, Soler Justí, Manubens, Torras, Torra, Singla, Vilar, Soler Mercadal, Cuitó i el cap de cerimonial Sarradell, entre d'altres). ■

Text: Ignasi Torras Garcia
Fotografia: Arxiu Antoni Quintana i Torres

el Pou de la Gallina

LES TAPES DEL POU
El Pou, però d'etiqueta

Comandes
al 93 872 50 18 o a
elpou@elpou.cat

COUNTRY Colony STORE

C/ Urgell, 35 - Tel. 93 872 99 97
MANRESA

Aromateràpia - Espelmes aromàtiques
Objectes de regal i decoració...

Objectes de decoració - Flors artificials - Moble auxiliar

FINANCEM LA SEVA COMPRA
FINS A 12 MESOS SENSE INTERÈS

RENAULT

CONCESSIONARI RENAULT - DACIA
AUTOTRANSVERSAL MV SL
MANRESA 93 878 47 50 / BERGA 93 822 25 50

DACIA

DACIA SANDERO Laureate
* PVP des de **9.900 €**
Per 108 € al mes

KOLEOS Dynamique 2.0 dCi (150cv) Diesel
* PVP des de **23.695 €**
Per 268 € al mes

NOU MEGANE 5p
* Des de **15.400 €**
Per 174 € al mes

Models ECO2 compatible amb PLAN VIVE

NOU MEGANE COUPE
* Des de **17.395 €**
Per 197 € al mes

Models ECO2 compatible amb PLAN VIVE

KANGOO Combi 1.5 dCi 5 pl
amb Aire, CD i protector de càrter
* Des de **10.000 € + IVA**
Finançament al 0% d'interès

Models ECO2 compatible amb PLAN VIVE

* Ofertes per unitats en estoc i càlculs financers amb entrada del 20% del valor venda PVP a un termini de 120 mesos.

RENAULT
AUTOTRANSVERSAL MV S.L.
Cra. De Vic, 225 – Tel. 93 878 47 50 – MANRESA
www.red.renault.es/mvmanresa

DACIA

ENRIC OLLER I CARBÓ

Renault Mégane dCi: treball constant

Millorat en capítols com el de la seguretat o les emissions, guanya també confort de conducció. El nou Mégane es pot comprar per poc més de 15.000 euros, però estirant el pressupost podrem triar entre versions amb potències que van dels 86 als 180 CV.

La tercera generació del Mégane trenca amb l'estil de l'anterior compacte francès. Segueix les passes del Laguna i a través de la fluïdesa de les seves línies aporta una sensació més gran de dinamisme. Creix en mesures finals (8,5 cm.) i amb capacitat per a la càrrega. Manté pràcticament inalterables les xifres mitjanes de consum i prestacions i, en l'ús diari, encara milloraria afinant la insonorització de l'habitacle. Especialment, quan el cotxe està fred!

La versió de cinc portes ha estat la primera a arribar al mercat. A partir de la mateixa plataforma, però amb millores significatives a l'eix torsional posterior i en la barra estabilitzadora. Munta un subxassís més rígid que li proporciona una solidesa major en carretera de muntanya. Guanya uns mil·límetres en amplada de via i la direcció, amb un sistema d'assistència elèctrica similar a l'anterior, presenta ara un funcionament més correcte, més natural al tacte, que *filtra* les irregularitats que llegeix al paviment sense emmascarar-les gaire.

Els passatgers d'aquest nou Renault poden estar tranquils perquè els francesos s'han entestat a invertir en la seva seguretat. Les juntures de panells i sostre s'han fet amb soldadura làser i s'ha reforçat la carrosseria davant d'hipotètics impactes laterals. El Mégane del 2009 arriba amb 8 airbags i amb mecanisme doble per tensar els cinturons en cas de topada. També s'ha prestat força atenció a l'aspecte visual dels materials a l'interior. El davantal recorda vagament el del Laguna perquè hereta els comandaments de climatització i combina rellotges analògics amb indicadors digitals.

Les versions bàsiques tornen a l'origen muntant una palanca de fre d'estacionament convencional per bé que, els Mégane més equipats continuïn amb el mecanisme elèctric d'activació automàtica en el moment de treure el contacte.

Ens ha agradat especialment la guantera i els compartiments que hi ha escampats per poder-hi deixar objectes, com ara les armilles reflectants, la documentació o una llanterna. Però ens han semblat excessius els tres forats rodons reservats a les llaunes de beguda que hi ha a la consola central. L'habitacle continua resultant ampli i lluminós, el confort es manté inalterable i el conductor troba aviat la posició òptima davant dels comandaments. Al darrera el compromís és menys equitatiu. Especialment en l'equació amplada/espai per a les cames. Probablement per la maniobra dels francesos, que han reservat per al maleter un compartiment de 440 litres de capacitat (75 més que en el Mégane de darrera generació). Per obtenir aquestes xifres, és clar, s'ha hagut d'abandonar la roda de recanvi convencional i apuntar-se a la llarga llista d'autos que avui dia porten kit *antipunxades*. Com a mínim, en aquest cas, els clients que ho vulguin podran demanar al fabricant una roda suplementària sense càrrec. Però aleshores la zona d'equipatge es redueix uns 30 litres.

Nosaltres hem pogut provar la mecànica dièsel considerada d'accés. Un motor 1,5 amb turbo prou refinat que destil·la 105 CV de potència i només exigeix passar de les dues mil revolucions per poder avançar amb fermesa. Arriba associat al cada cop més freqüent canvi de sis velocitats. En aquest cas, amb una palanca molt precisa, de guiatge fàcil, sobre la qual només l'orografia adversa o la sobrecàrrega evidenciaran limitacions. Així doncs, el nou Mégane camina més, millor i gasta menys que el seu predecessor. Les mitjanes baixes surten soles i és difícil superar folgadament els 5 litres! Tots els acabats proposats per Renault inclouen, de sèrie, control d'estabilitat. Les revisions programades s'han de fer cada 30.000 quilòmetres. ■

FITXA TÈCNICA

Motor: Davanter 1.461c.c 105 CV Injec. direc. Common Rail. Turbo. **Tracció:** Davantera. **Canvi:** Manual 6 vel. **Direcció:** Assist. elèctrc. **Frens:** Disc vent/disc ABS. **Vel. màx:** 190 km/h. **Accel. 0-100 km/h:** 10,9 s. **Consum mitjà:** 4,5 litres. **Preu:** 18.900 euros.

Entre vestits de seda i cavallers

TEXT: DAVID CLUSELLAS I CODINA
IL·LUSTRACIÓ: JOAN ROMERO MANÍ

Ningú no hauria dit que ahir, quan la comitiva reial va entrar pel pont llevadís, la princesa tingués la sensació que, més que tornar a casa, s'endinsava altra vegada en els dominis del drac. Per tothom era sabut que, com cada any, el noble cavaller l'havia salvada d'una mort atroç i que, valent i ardit com era, havia clavat l'espasa entre ventricle i ventricle d'aquella bèstia ferotge.

Asseguda davant el tocador entre fragàncies d'Yves Saint Laurent, la princesa recorda amb una certa nostàlgia els ullals de qui la tenia captiva. Blanques com l'ivori, aquelles dents retallaven la seva mandíbula sota uns ulls vius com el foc. Cada matí, a trenc d'alba, esperava amb delit que el drac li clavés aquelles tenalles i que, d'una vegada per totes, desfés la madeixa que la tenia presa. N'estava farta, de cavallers. No en volia veure cap ni un. Per molt que els escriptors s'entossudissin a posar-la en mans d'un Jordi formós –si era Sant o no, no ho sabia–, la seva voluntat no era aquella. Ni Jordis ni Lancelots ni Cavallers de la Carreta. Li ho havia dit a les portes de la ciutat, mentre somreia davant la multitud que els saludava.

—Aquest any, no comptis amb mi.

Malgrat el comentari d'aquell vespre, feia temps que el rumor s'havia començat a estendre per palau i eren diverses les veus que afirmaven que la princesa havia perdut el goig de viure. La senyora ja no es desviu pel seu pare. No té gana i passa llargues hores asseguda vora la font, deien les dames. Més s'estimaria viure captiva entre les urpes de la bèstia que compartir amb un de nosaltres el lloc que li pertoca, sentenciaven els cortesans.

Només una noia, la petita Helena, semblava que entenia els sentiments de la seva senyora. Ja feia dos abrils consecutius que, després de tornar del cau de la bèstia, Helena aconseguia temperar l'humor de la princesa. Amb una pinta blanca com el cotó, s'asseia al seu costat la nit de l'arribada i li desembullava suaument els cabells. La imatge li recordava el desconsol d'algunes de les seves heroïnes, especialment les del cel·luloide, per bé que, per la seva estatura i caràcter, poc s'assemblés a la Doris Day de *Calamity Jane* o a la senyora Danvers de *Rebeca*. Segurament va ser per això que, aquell matí, quan Helena va trucar a la porta de la senyora, va pensar que la millor manera de distreure-la era dur-la a fer un tomb pels jardins de palau i assistir els seus pensaments amb l'art de la conversa.

Sobre la gespa, els passos delicats de les dues dames contrastaven amb els peus rudes dels cavallers, alguns dels quals assajaven esgrima amb escuts i florets de fusta. De la finestra estant, el noble cavaller que el dia abans havia salvat la primogènita del regne es demanava per què la princesa era tan esquiva i quin era, de tots els atributs que posseïa, el causant del seu descontentament. Davant d'un mirall allargat, s'assegurava que al seu ventre no hi quedés cap gram de greix i comparava múscul rere múscul en un intent de veure's tan ben esculpit com els déus grecs de l'Antiguitat.

Les veia juntes, assegudes en un banc. Res no feia pensar que la seva senyora no confiés a Helena les angoixes que condicionaven el seu comportament. Agafades de la mà, l'una assentia mentre l'altra murmurava paraules impossibles de caçar en la llunyania. Si hagués pogut, hauria baixat de la seva torre, però difícilment es pot contrariar una dama quan aquesta intenta asserenar-se i expulsar els dimonis que la corsequen. És per això que, en aquest punt de la història, el noble cavaller s'arma de valor i, per intentar que el relat s'acabi com mana la tradició, es presenta davant del rei.

La sala d'audiències és molt austera, encara que disposa de tots els elements necessaris per tal de satisfer un bon monarca. Assegut damunt d'una taula de billar, l'alt mandatari, petit i rabassut, s'envolta de concubines vingudes de països exòtics. Les anomena pel nom de la seva contrada d'origen i és així que, quan el noble cavaller s'immisceix a la sala, sent com exclama que cal reconquerir l'Alsàcia de seguida, però que de cap de les maneres permetrà que les seves tropes deixin de penetrar la Picardia i el Nou Brunswick.

Advertit per la presència del noble cavaller, el monarca abandona temporalment els seus afers en política internacional i deixa que, suaument, la Pomerània li tanqui les cames i el deixi posar-se dret.

—Ja sé per què has vingut, però la meva filla és molt tossuda i, si ha decidit que no li plaus, poca cosa hi podràs fer. Prou m'agradarà que l'any que ve tornis per aquestes dates, però el dret de cuixa no el concedeixo jo, sinó ella.

Desolat per la resposta del monarca, el noble cavaller se'n torna a les seves estances i, emboirat per no haver aconseguit allò que li correspon per gesta, sent com l'alt mandatari emprèn una nova croada. Queixós de la seva dissort, el noble cavaller continua a badar per la finestra. Les dues dones, encara juntes, són una mica

més enllà, prop d'on s'acaba el jardí. Ningú no hauria dit que, aquell vespre, la princesa ja se sent millor. L'enrenou de l'arribada i la negativa de continuar la història com als personatges se'ls demana deixa pas a una nova torbació.

Arribada la nit, vint minuts després que els llums s'apaguin, la princesa salta del llit. D'una revolada, obre l'armari i, sense ni ordre ni concert, entafora en una sarró tot allò que troba. Vestits de franel·la, de seda i lluentons. Tot a dins. Abrics de pell, bruses i foulards. Tot et farà falta. I no et deixis les sabates, no fos cas que un gentilhome vingués al teu darrere si en perdies una del parell. S'acosta al tocador amb avidesa. Tubs de rímmel, barra de llavis, un pot de coloret i... Ho té tot? Diria que li falta una cosa. No hi podies haver pensat abans? L'objecte que tant s'estima ha desaparegut del seu tocador i, en un acte desesperat, comença a obrir els calaixos i a abocar-los damunt el llit. De les profunditats d'aquells queixals, en surten els objectes més diversos –xiclets, botons escapçats i fins i tot un ratolí– però no n'hi ha cap que s'assembli al seu petit tresor. Esmaperduda, la princesa s'agenolla a terra i, quan sent que la primera llàgrima li regalima galta avall, veu com, al fons de la cambra, s'obre la porta i, en un gest de complicitat, entra Helena amb una pinta blanca com el cotó.

—La tenia jo. No volia que marxessim de palau sense que, una nit més, t'acariciés els cabells com he fet fins ara.

Agafades de les mans, les dues dones flexionen les cames en un reclinatori. Poc després que Helena comenci a desembullar els cabells de la seva estimada, la princesa i la seva dama s'adrecen una mirada càlida un cop més i, amb un gest tranquil, dirigeixen el seu esguard al sarró del fons de la cambra hores abans d'abandonar la ciutat.

Ningú no hauria dit, ni tan sols les dues dones que ara estan a punt de marxar, que ahir al vespre, quan la princesa va tornar del captiveri del drac, la filla del monarca descobriria que tenia la felicitat tan a la vora. ■

LLIBRERIA – PAPERERIA
RUBIRALTA 100 anys
Born, 24 - 08241 Manresa - Tel. 93 872 41 30

EDICIONS SELECTES
LLIBRES PARCIR
Literatura • Idiomes • Llibre tècnic
Ciències socials • Ciències naturals
... i totes les novetats
Àngel Guimerà, 74 ■ 08241 Manresa ■ Tel. 93 873 38 82
Fax 93 877 09 58 ■ www.parcir.com ■ parcir@parcir.com

llibre infantil juvenil còmics edicions de butxaca
petit Parcir
Carrasco i Formiguera, 16 ■ 08242 Manresa ■ Tel. 93 873 74 34
www.petitparcir.com ■ petitparcir@petitparcir.com

Flower powe

LLORENÇ CAPDEVILA

El gen rosa, la primera novel·la del jove manresà Isaac Palmiola, és una faula futurista que presenta un món ben peculiar. Ens situa l'any 2026. El descobriment de l'anomenat *gen rosa*, que distingeix els homosexuals dels heterosexuals, ha revolucionat les relacions humanes, sense enterrar del tot certs prejudicis. Els gais i lesbianes han esdevingut un col·lectiu unit i prou poderós per influir en les decisions polítiques. La realitat virtual ha avançat molt i, amb l'excepció d' Holanda, on està permesa, sobreviu de forma clandestina. Els *coffee-shops* on està permès el consum de drogues toves, en canvi, són legals, i han envaït el barceloní passeig de Gràcia, on els turistes americans van a fumar cànnabis. L'aparició d'una nova droga de disseny (l'acònitum), sense efectes secundaris i capaç de proporcionar un plaer incommensurable, manté un negoci soterrat i molt lucratiu.

En el fons, però, la societat no ha canviat tant, en el 2026 que retrata Isaac Palmiola. Les misèries humanes vénen a ser les mateixes i la música continua emocionant les persones. I el protagonista de la història és precisament un músic, Frederic Diví, el millor violinista de tots els temps. És addicte a l'acònitum i està casat amb una consellera de la Generalitat que aspira a presidir-la i a qui, estranyament, han començat a sortir pèls al bigoti. Afectat per una mancança crònica de desig sexual, el Frederic Diví s'aboca en cos i ànima a la seva virtuosa dedicació. Però a causa de la seva addicció a l'acònitum i a la realitat virtual està arruïnat, i la desesperació arriba el dia que ha de fer un dels concerts més importants de la seva vida, al Palau de la Música.

Il·lustració: Anna Crespo

El gen rosa és una història plena de situacions estrafolàries futuristes que mostren, amb ironia, com d'inversemblant és també el nostre present. Llàstima que l'editorial Maikalili, especialitzada en autors novells i en coedicions, tingui tan poca cura en la correcció d'originals i haguem de veure publicades expressions com *«guinyant l'ullet»*, o errors gramaticals del tipus *«se li va passar pel cap»*, *«una costum»*, *«molestar al violinista»*, *«s'esperés a que el doctor»*, *«les llums no estaven apagades»* o *«s'havien anat a l'altre barri»*, entre moltes altres. Si busqueu informació a Internet sobre l'editorial en qüestió, de fet, trobareu que se'n parla en una colla de fòrums i blocs, i sovint en parlen autors escarmentats d'haver-hi publicat, i no pas en termes gaire afalagadors. ■

Caminant cap al buit

NÚRIA PERARNAU

La cuestión humana és molt més que una pel·lícula que equipara els mecanismes de funcionament de la gran empresa capitalista amb els del nazisme; aquesta és, només, la primera (i més òbvia) conclusió que se n'extreu. Una altra és que s'inscriu i pren com a esquelet l'arquitectura narrativa pròpia del gènere negre; és un film *noir* en tota regla. El seu protagonista, Simon Kessler (el magnífic Mathieu Amalric) s'erigeix com el particular detectiu privat del relat, gràcies al qual tant ell mateix com els espectadors del film anem descobrint el misteri de la trama, posant al descobert totes les pistes que permeten arribar al fons de la qüestió. Una qüestió complexa, polièdrica, emparentada de no gaire lluny amb conceptes com l'ideat per Hannah Arendt sobre *la banalitat del mal* o amb obres com *El cor de les tenebres*, de Joseph Conrad, o com destapar els horrors que s'amaguen sota la quotidianitat, en la línia del millor gènere fantàstic. Tot un procés de desemmascarament del vampirisme exercit per les grans empreses als seus treballadors, el seu *factor humà*, que transforma progressivament a l'investigador de la història, a la vegada i en el mateix grau que a l'espectador de la pel·lícula. Com a l'escena al seu pis, ja en un estat avançat de desolació, quan Simon mira directament a càmera durant uns segons i sosté poderosament la mirada amb l'espectador, que l'acompanya irremissiblement en el seu viatge de descoberta i implora.

La seva veu en *off* acompanya tot el metratge, modera el seu estat anímic, que es desenvolupa en un paisatge de malson, narcotitzant i narcotitzat, amb una àurea al·lucinògena aconseguida, en gran part, gràcies a una torbadora il·luminació heretada del cinema de Jacques Tourneur. En l'empresa de Simon les seves *unitats de producció* són tots com uns morts vivents, uns autòmates que assisteixen, seguint el pla de formació ideat pel mateix Simon, sistemàtic i implacable, a unes *raves* al·lucinades on dansen al so d'una música i unes coreografies hipnòtiques i decadents, i on s'acompleixen ordres i es redacten informes en un llenguatge no tan allunyat del de les ordres i informes que bramaven als camps d'extermini nazis. En el seu particular viatge a l'infern, amb referència explícita a la barca de Caront inclosa, Simon s'adona de les trampes d'aquest llenguatge i vol anomenar les coses pel seu nom, vol veure's afectat per la qüestió humana. «*El perfeccionismo esconde un terrible miedo al vacío*», ressona la seva veu en *off*. Potser és per això que la pel·lícula acaba amb el buit, amb una pantalla negra, on no poden representar-se ni els petits feixismes quotidians, ni els grans feixismes de la Història, tan sols els noms en llenguatge real de les seves víctimes.

La cuestión humana*, de Nicolas Klotz, es projectarà el diumenge 5 d'abril, a les 18:30h al teatre Conservatori.* ■

JOSEP M. MASSEGÚ

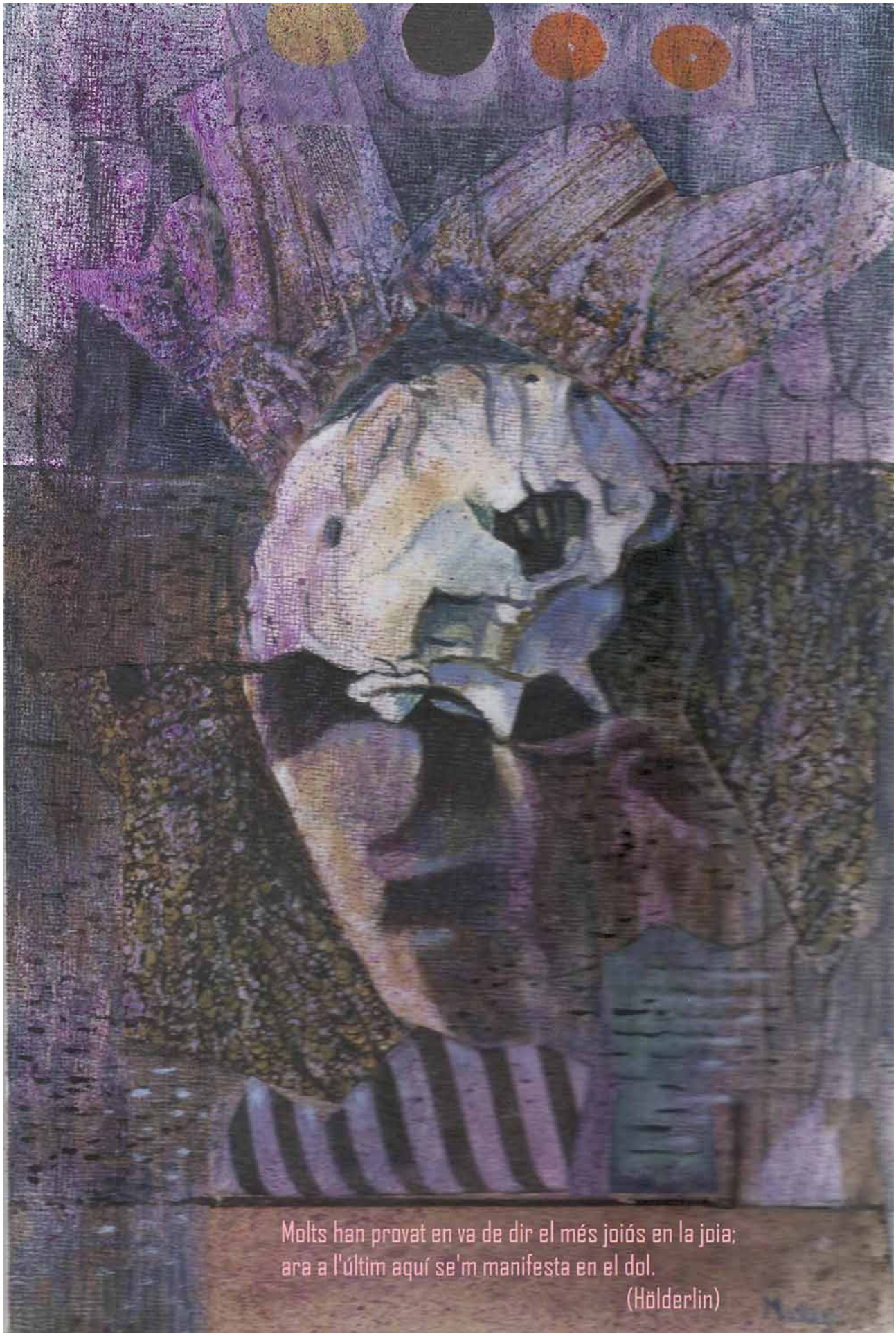

LLUÍS CALDERER

Petita digressió

El fet de deixar algú o alguna cosa en calçotets pel procediment d'escriure-ho en forma de conte inventat té la gràcia i la virtut de donar al lector la satisfacció de permetre-li descobrir tot solet de què va realment la cosa. Un altre avantatge és que si les persones o les coses posades en evidència persisteixen o subsisteixen, el text resulta tan actual i vàlid com en el moment en què es va fer. Per tal de demostrar-ho, m'he permès de traduir del francès el breu relat amb el títol *Petita digressió,* escrit per Voltaire a França cap a l'any 1738, però que no es va poder publicar fins el 1766 a Ginebra. Diu així:

«Des dels inicis de la fundació dels Tres-cents (hospici de cecs fundat per sant Lluís l'any 1260) sabem que tots els seus membres eren iguals i que els seus petits afers els resolien en comú. Amb el tacte podien distingir perfectament una moneda d'aram d'una moneda de plata; no n'hi havia cap que confongués el vi de Brie amb el de Borgonya. El seu olfacte era molt més fi que no pas el d'aquells que tenien dos ulls. Raonaven perfectament sobre els quatre sentits corporals; és a dir, que en sabien tot allò que se'n pot arribar a saber. I així vivien feliços i tranquils. Malauradament, un d'ells va tenir la pretensió de posseir nocions clares sobre el sentit de la vista. Es va fer escoltar, els intrigà, i creà entusiastes. Fins que el reconegueren com a cap de la comunitat. Es posà a opinar sobiranament sobre els colors i tot se'n va anar en orris.

«Aquest primer dictador dels Tres-cents va formar, d'entrada, un petit consell, amb el qual es va fer amo de totes les almoines. Ningú no gosà protestar. Ell va decidir que tots els vestits dels Tres-cents eren blancs. Els cecs s'ho van creure. Només parlaven dels seus vestits blancs, tot i que no n'hi havia cap que fos d'aquest color. Tothom se'ls en reia. Van anar a queixar-se al dictador. Aquest, els va rebre molt malament. Els tractà d'innovadors, d'esperits forts, de rebels que es deixaven seduir per les opinions equivocades d'aquells que tenen ulls i que gosessin dubtar de la infal·libilitat del seu mestre. Aquesta polèmica donà origen a dos partits.

Il·lustració: Dani Hernández Massegú

«El dictador, per tal d'apaivagar-los, emeté un veredicte segons el qual tots els seus vestits eren vermells. I això que, de vermell, als Tres-cents tampoc no n'hi havia ni un. Es burlaren d'ells ara més que mai. Noves queixes per part de la comunitat. El dictador s'enfurí, els altres cecs també. Es barallaren durant molt de temps. I la concòrdia no es va restablir fins que va ser permès a tots els Tres-cents de suspendre tot judici a propòsit del color dels seus vestits.

«Un sord, tot llegint aquesta petita història, va reconèixer que els cecs van equivocar-se en voler opinar sobre el color dels seus vestits. Però restà ferm en la convicció que només els sords poden opinar sobre músics». ■

CAFETERIA
Cibus
RESTAURANT
BASES DE MANRESA, 60-62
TEL. 93 874 14 91 08240 MANRESA
NOVA CARTA DE RESTAURANT
- Plats de cuina de mercat amb productes de temporada.
- Servei de cuina ràpida a totes hores a la nostra cafeteria.

EP el Cul DEL POU
REVISTA D'OPINIÓ I OPINIÓ

Arriba Setmana Santa,
caramelles i processons;
aquest Cul mai no descansa
i a tothom toca els...

Abril 2009 NÚMERO 148

editorial

L'irreductible Ricoh

Ho anunciava una pancarta profètica que es va mostrar des del sector de la grada del Nou Congost que ocupen els membres de la penya Fora Dubtes: *«Teniu els collons més grans de l'ACB»*. Era a la mitja part del partit disputat el diumenge 21 de març en el qual els jugadors del Ricoh Manresa van aconseguir batre el Regal Barça després de 4 pròrrogues i tres hores de partit! La batalla va ser tan dura que el tècnic local Jaume Ponsarnau va estar a punt d'haver-se de vestir de curt per mantenir 5 jugadors sobre el parquet, ja que els seus anaven quedant eliminats del partit exclosos per les faltes personals.

Al bàndol blaugrana, ni internacionals, ni catalans, ni exjugadors NBA, ni bombes van poder fer front a la lluita inesgotable dels manresans que, des del primer minut, van saltar a la pista disposats a vendre molt cara la seva pell. Sens dubte, un bonic exemple esportiu dels que costen de veure amb els temps que corren on sembla que a cop de talonari es poden conquerir tots els títols. Un nou episodi d'emulació bíblica de l'enfrontament entre David i Goliat, en el qual la pedra manresana (mancada encara de 600.000 euros que li proporcionin el pes econòmic reglamentari) va impactar en tots els morros d'un totpoderós Barcelona mancat de l'habilitat, la humilitat i la destresa suficients per desfer-se del cicló manresà fins i tot en els moments que semblava haver tocat fons.

Només per l'espectacle exhibit contra el Barça ja es justifica la presència d'un club com el Ricoh a la lliga ACB en les properes tres dècades. Si falten diners, que els posin la resta de clubs de la lliga que, ni jugant una setmana sencera, serien capaços de fer vibrar el seu públic i fer créixer l'afició de la manera que ho van aconseguir els manresans en el ja històric 122 a 117 de la vint-i-setena jornada de lliga. ■

va com va

llum degàs

Una proposta pitagòrica

Jo no visc en aquesta ciutat o vaig escàs de copes. Després de llegir la notícia, he fet una recerca exhaustiva pels bancs i els bars de la ciutat i no he sabut trobar-hi cap criatura amorrada al mugró matern. L'única criatura amorrada a un mugró que he vist devia tenir cap a quaranta anys, era en un pub musical a les tres de la matinada i la noia, amb un tanga vermell als turmells, no semblava gens disgustada. Al contrari, l'he disgustada jo quan li he suggerit d'esperar fins a les vuit i prosseguir l'acció a l'oficina d'Hisenda, dues cantonades més enllà. El lactant, sense desenganxar-se del mamelló, m'ha clavat una llet amb tanta mala llet que, d'aleshores ençà, ja no em cal beure llet per a la conservació de les dents per la senzilla raó que ja no tinc dents per conservar.

I tot per creure en la denúncia dels peperos locals, segons els quals moltes mares, davant el plor afamat dels seus mamerris, es veuen obligades a alletar-los en bancs públics o bars infectes. Per aquesta raó, el PP ha reclamat en un ple municipal recent que l'Ajuntament manresà habiliti sales de lactància on poder alimentar els menuts en millors condicions d'intimitat i higiene. Proposen de situar aquestes sales en ambulatoris, biblioteques i oficines dependents de l'Administració pública. No comprenc com no hi han donat suport immediat l'Associació de Dones Inkietes del Bages, si és que encara existeix, i el Moviment de Defensa de la Teta.

Llàstima de l'excés de testosterona dels regidors i les regidores municipals que, votant-hi en contra, han impedit animar el tediós espectacle local amb la creació d'un Club de Lectura Lactant, a la biblioteca del Casino; un Club de Pitanca al corredor dels centres de salut, i la Saleta de les Pitreres Boges a la seu de la delegació del departament d'Agricultura.

Tant de temps agafats a la mamella, ara en senten enyorança. I alerta, perquè així com ja anuncien una *«Vaga de pits caiguts»* en qualsevol moment poden empescar-se un cavall troià en forma de pit i reocupar la Casa gran al cant de: «*De cara al nen, amb la teta nova…*», ignorants com són que els vots no es guanyen amb peperades sinó amb propostes enraonades i sentit comú. I de moment, la proposta d'espai més enraonada on donar el pit és el sofà de casa, a la feina o a la redacció del Pou, on una mica de *caritat romana* no ens aniria malament. ■

dura és la vida

maria picassó

les set xacres d'un buda feliç

isaac bosch

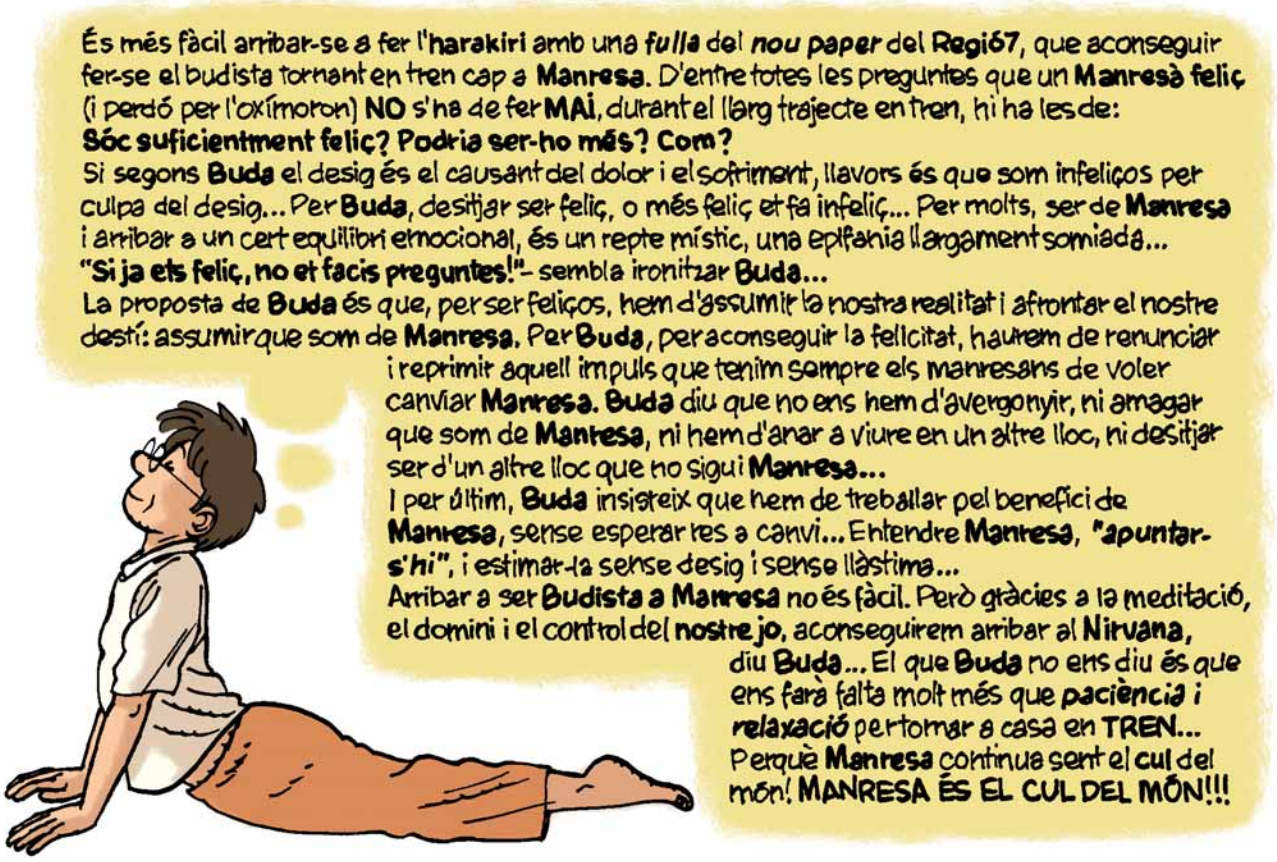

des de la butaca d'en Voltaire

l'homenot de la pipa

Maneres

Deu ser cosa de la primavera o, per ser més precisos, de l'astènia primaveral, que demana un ritme de les vivències, més lent, mesurat i saludable que l'habitual. Necessitem d'un *tempo* relaxat tant per actuar com per digerir les sensacions i el coneixement de les novetats que ens envolten. Dissortadament, la societat actual, reforça la rapidesa, comprimir les notícies, la superficialitat, l'explicació fàcil i donar menys importància a les formes de relacionar-nos. Sobretot a l'hora de transmetre notícies es busca una imatge i un titular que expressin un missatge de ràpida digestió per part dels receptors, i això, companys és una tasca difícil quan parlem de segons quins temes.

Fa pocs dies sortia una imatge del vicepresident del Govern català fent donació d'un milió de euros a un indígena equatorià. No cauré en la trampa de jutjar l'oportunitat o no de l'aportació monetària, ja que no tinc prou elements de judici. A mi em va sobtar una foto. Una foto en la qual el dirigent indígena anava amb els seus millors vestits i el nostre representant vestit de manera *casual*, que dirien els saxons. No s'hi val, si l'acte és oficial, encara que sigui al mig de la selva, cal, tan sols per respecte a l'altre, anar vestit com cal. I si toca anar amb corbata i *trajo*, doncs, penitència i a suar! O establim una relació d'iguals que ha de començar pel protocol en el vestir o sembla que el blanc té butlla. A més, el portador del maletí, estava al costat de la taula diguem-ne més presidencial i l'indígena a l'altre costat de la taula. Imatge lletja, semblava un *conquistador* català, arribant segles més tard que els castellans i fent caritat.

I què me'n dieu d'unes notícies que parlen de Zapatero, sense el Rodriguez, del Touriño sense el Pérez i el Bermejo sense el Fernández. Tan greu els sap tenir cognoms massa comuns ? O és per decisió del periodista per tal de comprimir les notícies? Els cognoms més habituals arriben per via democràtica a llocs decisius i s'amaguen d'un llinatge massa comú. Es comença perdent la litúrgia i s'acaba perdent el fons. O pot ser que estem perdent valors i per això donem aquesta imatge? ■

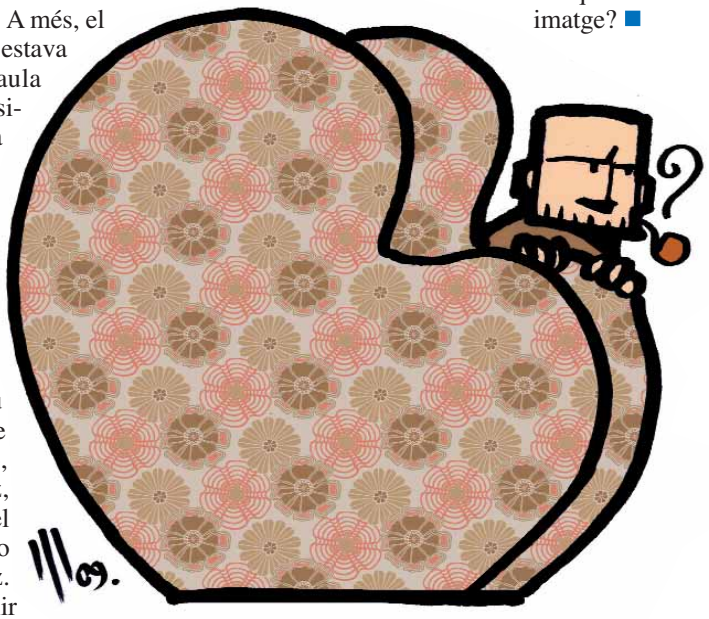

bugada al pou

Sindicalistes al piscolabis

El conseller d'Educació de la Generalitat, Ernest Maragall, està de sort. El col·lectiu de primària i secundària està revolucionat i la seva llei continua mig encallada al Parlament, però els esdeveniments relacionats amb els estudiants universitaris contraris al pla de Bolonya han contribuït a generar una cortina de fum que li ha donat un respir al germà de l'expresident català. Enmig d'aquest oasi momentani, el conseller va visitar Manresa en dues ocasions en la mateixa setmana. El dimecres 25 de març assistia als actes de commemoració del 40è aniversari de l'institut Lacetània mentre que, dos dies més tard, acudia a la inauguració dels nous Serveis Territorials d'Educació ubicats a l'antic emplaçament de la multinacional de joieria Tous, a la carretera de Vic. Precisament en aquest acte hi havia un grup de sindicalistes de l'àmbit de l'ensenyament que es van manifestar a l'exterior de l'edifici aprofitant la visita de Maragall. La sorpresa, però, es va produir quan alguns dels manifestants van ser vistos al piscolabis que es va organitzar posteriorment per cloure l'acte d'obertura de portes de les noves dependències d'educació. Aquest és un país de barruts i, en temps de crisi, potser alguns es van voler estalviar un àpat a la salut del conseller i, evidentment, de la resta de contribuents.

Excés de carteristes

Ja diuen que en temps de guerra qualsevol forat és trinxera. La misèria i les penúries arriben a totes les capes socials, fins i tot entre el gremi de l'hampa. Per això, els agents de la Policia Local de Manresa estan alertant els compradors del mercat ambulant de la Font dels Capellans, que es porta a terme cada dimarts al carrer de Fra Jacint Coma i Galí, perquè tinguin ben controlades bosses i carteres, ja que s'ha detectat un augment considerable de robatoris. Segons m'explica un comerciant de la zona, en les darreres setmanes s'han vist fins a sis agents del cos al mercat, suposo que amb la intenció de persuadir als carteristes i també d'informar els ciutadans.

Estalvi energètic?

I continuant amb algunes de les lamentables conseqüències de la crisi econòmica, en algunes institucions públiques s'han començat a prendre mesures d'estalvi, tot i que la que narrarem és si més no un pèl dubtosa. L'ascensor del CAP Sant Andreu, al qual s'accedeix des del carrer Remei de Baix ha deixat de funcionar de 19.00 a 20.00h. La informació i la instantània me la proporciona la mateixa veïna que en el seu dia em va informar que molta gent gran utilitza aquest elevador per salvar la pronunciada costa de la baixada dels Drets. No sabria calcular quin és l'estalvi elèctric d'una hora d'ascensor aturat, però a les persones amb discapacitats i als avis i àvies espavilades no els deu fer gaire gràcia.

Sancions desfasades

Un amable excursionista em fa arribar unes imatges captades a l'ermita de Sant Pere de Vallhonesta, al terme municipal de Sant Vicenç de Castellet, molt a prop de Castellgalí i de Manresa. En aquesta fotografia podeu veure una senyal de prohibició d'encendre foc acompanyada d'un rètol que informa que l'incompliment de la mesura pot comportar sancions de 5.000 a 500.000 pessetes. Tenint en compte que l'euro ja fa set anys que és la moneda en circulació i ús a casa nostra, potser convindria actualitzar el rètol. Per cert, que el mateix informador em fa saber que, malgrat la prohibició, els Amics de Vallhonesta tenen instal·lada prop de l'església romànica una gran barbacoa on deuen gaudir de grans àpats quan fa bo. Tot plegat, ben incoherent ja us ho diré.

Manresans a l'homenatge a Xesco Boix

Continuant amb l'onada de recuperació folk que fa ben poc va propiciar els concerts d'homenatge al grup Esquirols, el 19 de març passat i en el marc barceloní del Tradicionàrius, es va portar a terme un homenatge al cantautor i rondallista Xesco Boix, 25 anys després de la seva mort. En l'ac-

quintí torra cordons

te hi van actuar també l'exesquirol manresà Joan Vilamala i el músic Lluís Atcher, que juntament amb un reguitzell de grups i cantants van voler recordar la dilatada vida artística de Boix des del seu retorn del servei militar, el 1970, fins a la fundació del col·lectiu d'animadors Cinc dits d'una mà. El repertori va abastar alguns espirituals negres, peces d'Ara Va de Bo, temes d'El Sac de Cançons, cançons de la seva amistat amb Esquirols i del repertori de les seves cantades barcelonines a la plaça del Pi, amb l'afegit de material de la seva poc coneguda activitat com a cantant al pub Quilombo de Barcelona. Els nostàlgics podeu trobar molt material relacionat amb el desaparegut músic al bloc titulat *Vol d'Oreneta* (*www.vol-oreneta.blogspot.com*)

Cinquanta anys de teatre

Una altra trajectòria dilatada ha estat la de Joan Cirera i Tor en el món del teatre. L'exquiosquer sempre voldria haver estat actor professional i no ha estat fins a la seva jubilació com a quiosquer i repartidor de subscripcions que ha aconseguit alguns treballs al teatre i la televisió. Però la seva vinculació amb l'escena ha estat constant des de la seva infantesa, amb etapes de gran efervescència com quan va formar part del col·lectiu Art Viu. Cirera, pare de cinc fills i premiat amb el nostre Oleguer Bisbal al *manresà més manresà*, continua assistint a càstings i audicions per treballar d'actor, tot i que el 7 de març passat va celebrar 50 anys de teatre amb una funció de l'espectacle *Senyors que malament que viviu*, basat en textos del seu admirat Anton Txèkhov i que va voler redirigir-li per a l'ocasió (ja que l'obra es va estrenar a Barcelona el 2005) Joan Torrens, un altre manresà de teatre de tota la vida. L'entranyable funció es va portar a terme en un altre marc idoni: la

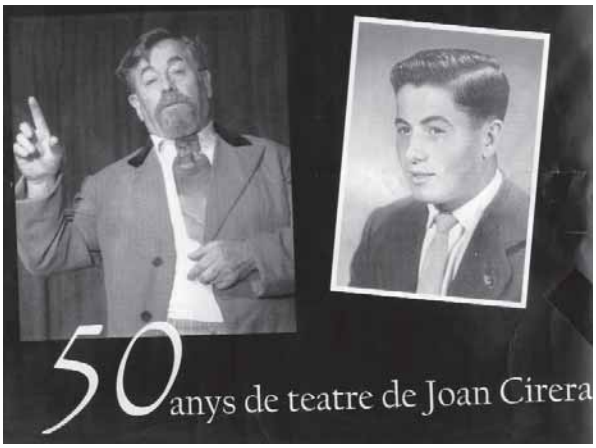

Sala Els Carlins. Celebro que, malgrat la seva veterania, l'amic Joan Cirera continuï amb la mateixa vitalitat i les mateixes ganes. ■

Aquest és un espai obert a la col·laboració dels lectors. Feu-nos arribar les vostres notes a l'Apartat de Correus 1, de Manresa, o bé a l'adreça electrònica bugada@elpou.cat.

ab absurdo

marcel pérez

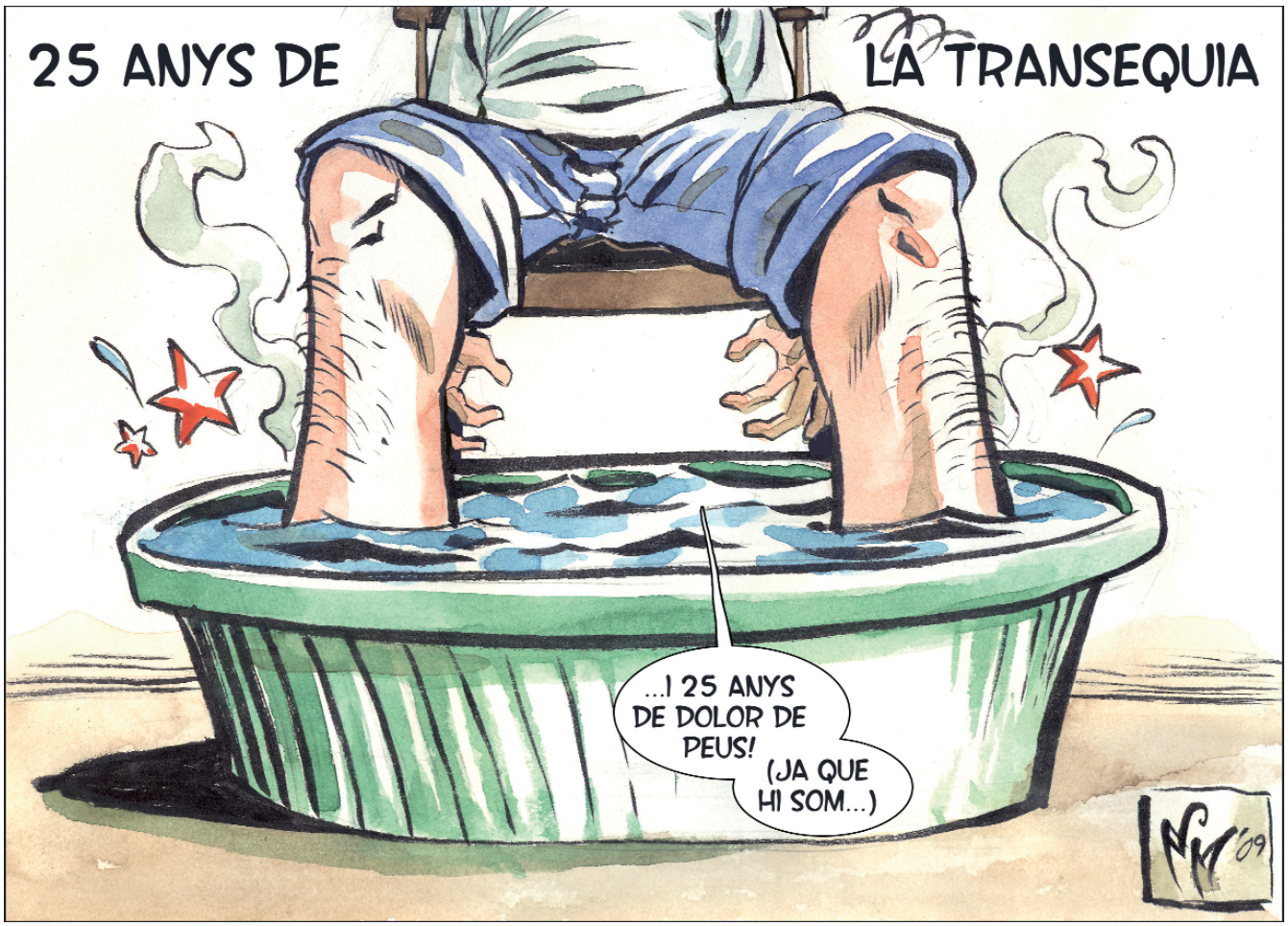

epitafi

mossèn gudiol

Males peces al teler

Benvolguts germans i germanes, molts fidels i parroquians s'acosten darrerament a la rectoria preocupats per les males perspectives laborals i alarmats pels alts índexs d'atur. Molts ja han perdut la feina i d'altres veuen que el ruc va pel pedregar. Déu sap que els grans pecats del sistema capitalista estan assotant els més desfavorits mentre que els grans venedors de fum que tan relluïen en les èpoques de bonança econòmica, ara s'amaguen acovardits. Si parleu amb la plantilla de Pujol Muntalà i demaneu per un tal Venanci Pellicer, per exemple, us el deixaran a l'alçada del betum. Un autèntic crac, vaja! El gran gerent que va arribar a la històrica empresa per catapultar-la a la via làctia dels negocis i que ha acabat relegant-la a un expedient de regulació d'ocupació (ERO), precedit de diversos acomiadaments, un cop el propietari Òscar Pujol s'ha vist obligat a tornar a agafar les regnes del negoci, després d' una mala política d'inversions a Portugal i Àsia. El cas és que la plantilla, a hores d'ara i d'acord amb l'ERO, treballa 3 dels 5 dies laborables. Per postres, l'empresa es retarda en el pagament de salaris i els ingressos als comptes dels treballadors que s'endarrereixen fins al dia 10. El problema real de l'empresa, com el de moltes altres corporacions, és la manca de liquiditat, que no permet comprar matèria primera per manufacturar.

Paral·lelament, a fe de Déu que l'ombra dels esdeveniments a Pirelli és allargada, combinada amb el desplomament econòmic del sector de l'automòbil. La multinacional italiana, després de llargues negociacions amb administració i sindicats, no aguanta més. No només va fer fora 300 treballadors/es, sinó que ha donat directament l'extremunció (i que Déu em perdoni la desafortunada metàfora) a la històrica planta de Manresa. I és que els seus representants sindicals es van passar tant de temps reivindicant més paper de vàter que es van oblidar de recordar gentilment a la multinacional de pneumàtics que continués invertint per renovar els processos productius. Al cap dels anys, després de la construcció i condicionament de cases i casetes al Calvet, Marquet Paradís o Canet de Fals, la plantilla s'ha trobat fent el jornal davant d'una maquinària obsoleta que, tan aviat com puguin, volen convertir en ferralla. A ben pocs metres, a Hayes Lemerz es continua tensant la corda. El manteniment dels llocs de treball d'una trentena de companys, obliga la plantilla a fer obligatoris *«dies de festa»*. Una altra opció, com en el cas de la planta de Seat a Martorell, és la congelació salarial que altres veuen com un xantatge quan dies després, i amb els números a la mà, el director general diu que no n'hi ha prou per superar el sotrac encara que s'assumeixi la fabricació d'un nou model d'Audi. Arribats a aquest tràgic punt... Alabat sia Déu! Hom ja no sap si exigir més tenacitat, imaginació i rigor als administradors, més prudència als sindicats o mà dura als especuladors i animadors d'aquest devastador sistema capitalista. ■

lo gaiter del calders

En Maragall l'altre dia
a Manresa va venir;
tot van ser flors i voles,
ves, qui ho havia de dir!

Vingué a l'acte inaugural
de la seu d'Educació
i tot va ser ben normal,
com correspon al guió.

Va torejar quatre mestres,
que el cridaven pel carrer,
i se'n tornà a Barcelona
convençut que ho fa molt bé.

Al·leluia!, gallinaires,
piqueu de mans i de peus
perquè l'àliga feixista
ja l'han treta de Correus.

El que no trauran, malhaja!,
és el nom en castellà
que llueix a la façana
i no el pensen canviar.

I és que amb àguiles o sense
hi ha una llengua imperial
que ens imposen els de dretes
i els d'esquerres per igual. ■

salut i rialles

Sigmund Freud va atribuir a les rialles el poder d'alliberar de l'organisme humà l'energia negativa.
Després, aquest fet va ser demostrat científicament i es produeix poc després de començar a riure.
Quan riem no pensem, i això ens ajuda a viure una vida intensa i positiva. En els últims anys, en alguns hospitals s'ha aplicat la utilització del somriure com a teràpia. L'alegria i el bon humor han estat un ajut en la recuperació i el tractament de malalties.

Clínica Dental Sagrada Família de Manresa ha ajudat moltes persones a tenir més motius per somriure després d'haver millorat la seva rialla, i és la nostra intenció poder continuar fent-ho.

ABANS

ÚNICA SESSIÓ

DESPRÉS

CLÍNICA DENTAL SAGRADA FAMÍLIA

Més de 15 anys d'experiència al seu servei han fet guanyar la confiança de moltes persones

Sant Cristòfol, 48, Primera Planta | Manresa | Tel. 938771991

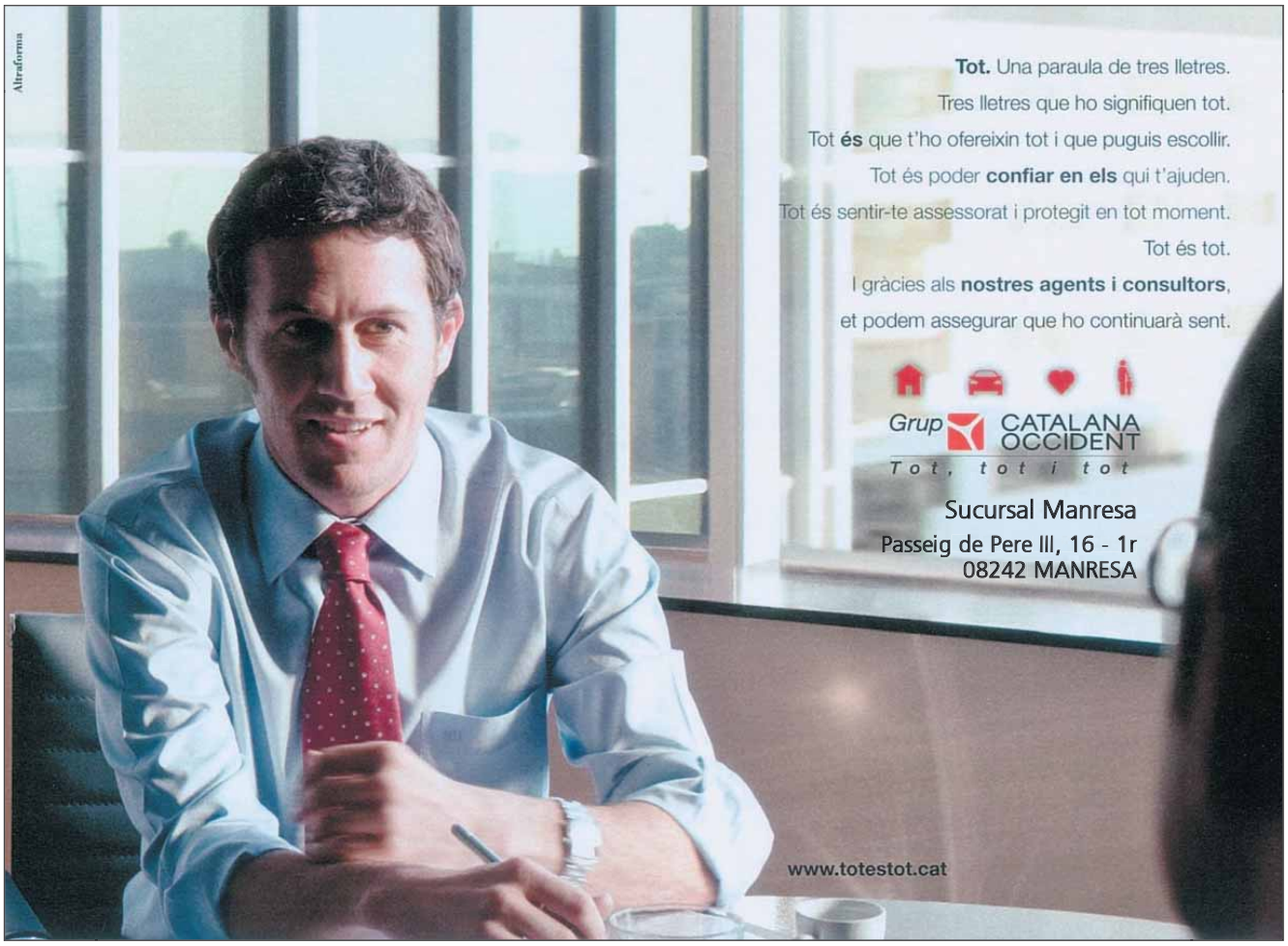

La integració tarifària arriba al **Bages**

ATM Àrea de Barcelona
Autoritat del Transport Metropolità

Generalitat de Catalunya
Departament de Política Territorial i Obres Públiques

Consell Comarcal del Bages

Ajuntament de Manresa

Millora els teus desplaçaments.

Ara, amb les targetes de tarifa integrada, els teus desplaçaments en transport públic seran més fàcils i tindràs més llibertat. **Amb una única targeta podràs utilitzar l'autobús, el tren, el metro o el tramvia i a més estalviaràs diners.**

Pots escollir la targeta del Sistema Tarifari Integrat que més et convingui segons el recorregut que facis i el nombre de viatges que realitzis.

Informació

Telèfon 012
Generalitat de Catalunya
0,33€ establiment de trucada + 0'09€/minut

93 362 00 20
Telèfon informació ATM
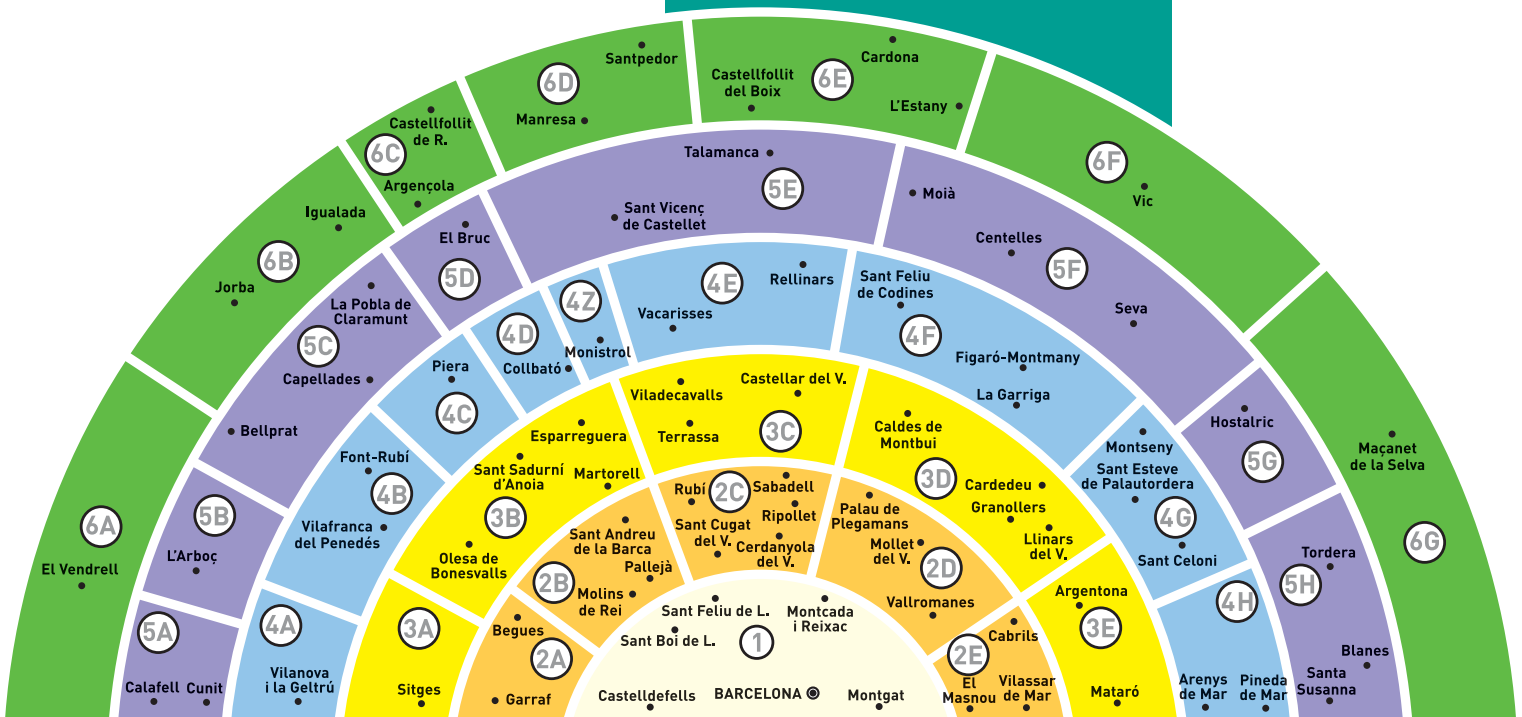
www.atm.cat
www.atmcomarquescentrals.cat